



STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 45 • 11. februar
Sesjonen 2025–2026

Møte onsdag den 11. februar 2026 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 45):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:11]: Representanten Truls Vasvik har bedt om ordet for å trekke tilbake et representantforslag.

Truls Vasvik (A) [10:00:26]: Med bakgrunn i Stortingets vedtak i går i saken om rehabilitering har premisset for representantforslaget fremmet av representanten Bergheim og meg selv i går falt bort, og jeg trekker forslaget. Jeg må få legge til at jeg synes det er oppriktig trist på vegne av pasienter i Helse Midt-Norge og Helse sør-øst.

Presidenten [10:00:43]: Meddelelsen tas til etterretning.

Representanten Mats Henriksen vil framsette et representantforslag

Mats Henriksen (FrP) [10:01:03]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Lill Harriet Sandaune, Rikard Spets og meg selv har jeg æren av å framsette et representantforslag om redusert bompengebelastning på E6 Melhus–Ulsberg.

Presidenten [10:01:22]: Representanten Frøya Skjold Sjursæther vil framsette et representantforslag.

Frøya Skjold Sjursæther (MDG) [10:01:38]: På vegne av representantene Une Bastholm, Marius Langballe Dalin, Lars Haltbrekken, Kirsti Bergstø, Sofie Marhaug, Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å bevare Hurummarka.

Presidenten [10:01:55]: Representanten Kjersti Toppe vil framsette to representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:02:12]: På vegner av meg sjølv vil eg fremja eit representantforslag om tiltak for å styrke ideell sektor i helse- og omsorgstenesta.

På vegner av stortingsrepresentanten Geir Inge Lien og meg sjølv vil eg fremja eit representantforslag om ei betre pasientreiseordning.

Presidenten [10:02:38]: Representanten Anne Lise Gjerstad Fredlund vil framsette et representantforslag.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [10:02:56]: På vegne av stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Marthe Hammer, Sunniva Holmås Eidsvoll, Mirell Høyer-Berntsen, Kirsti Bergstø og meg selv ønsker jeg å fremme et representantforslag om digital suverenitet i en urolig tid.

Presidenten [10:03:13]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:19]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:03:21]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Espen Barth Eide og statsråd Kari Nessa Nordtun vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:03:45]: Det som er kommet fram etter at Epstein-dokumentene ble frigjort, har skapt sjokkbølger, ikke minst i Norge, der folk nå er sinte. Det ser ut til å ha vært en svingdør der personer har gått mellom politikk, diplomati, internasjonale stiftelser og bistandsorganisasjoner. Alle dem som nå er i søkelyset, er tidligere politikere. Spørsmål om kameraderi, om partibok, om habilitet, om kjennskap og om vennskap dukker opp.

Til alt overmål ble det i dag kjent at utenriksministerens sønn fikk en stilling i utenriktjenesten, og at utenriksministeren måtte ha hjelp av NRK, sammen med Utenriksdepartementet, for å forstå habilitetsregelverket. Det er oppsiktsvekkende. Først i 2026 skjønner altså utenriksministeren og Utenriksdepartementet hvordan habilitetsregelverket fungerer – etter at Epstein-bomben har gått av. Dette er nok et symptom på at det kan være grunnleggende svakheter, og det gjør at mistanken om manglende habilitetsforståelse, ukultur og strukturelle problemer forsterkes.

Vi hører i dag at utenriksministeren beklager dette, og det skulle bare mangle, men på Debatten senest i forrige uke sa utenriksministeren at det som er kommet fram i kjølvannet av Epstein-dokumentene, var enkeltstående hendelser. Nå viser det seg altså at Utenriksdepartementet senest i fjor var inhabile.

Spørsmålet mitt er: Uten disse Epstein-dokumentene, uten at denne saken ble kjent, mener utenriksministeren at dette da ville blitt offentliggjort, eller er det dette som nå er grunnen til at også denne saken kommer fram?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:05:45]: De sakene som er kommet fram i lyset av Epstein-filene, og som berører en rekke nordmenn, er ekstremt graverende. Det er ingen tvil om at det er riktig å gå dypt inn i det og finne ut hva som ligger i dette, hva mer som kan ha skjedd, og hva slags lærdom vi vil trekke – og det er vi jo tungt inne i. Jeg konstaterer at Stortinget har bestemt seg for å granske dette. Det mener jeg er riktig. Det mente jeg også i forrige uke, i den debatten vi var i sammen. Regjeringen sa nei til det konkrete forslaget Fremskrittspartiet hadde lagt fram, men at det bør granskes, og at vi må komme til bunns i det, er jeg 100 pst. enig i. Jeg kommer til å gjøre alt jeg kan for at vi får den åpenheten som er mulig, om de spørsmålene som også berører Utenriksdepartementet.

Jeg er glad for at representanten Listhaug påpeker at de konkrete navnene som så langt er kommet fram, i stor grad er tidligere politikere, folk som har tjenestegjort her i Stortinget og i offentlige roller, og ikke tjenestekvinner og -menn i UD, selv om det i hvert fall er én, altså Mona Juul, som jeg nå har tatt ut av tjeneste. Hun er fritatt for arbeidsplikt, og hun har ikke lenger adgang til gradert informasjon. Vi har en pågående personalsak som kan ende med enda mer dramatiske konsekvenser for henne, i tillegg til politisak, fra Økokrim og fra PST. Så kommer også Stortinget.

Jeg har i dag sagt at jeg gjorde en feil med hensyn til at jeg holdt meg helt unna en sak om at min sønn ble studentpraktikant i Paris. Jeg ville ikke på noen måte påvirke den saken, for det skal ikke være sånn at det er en fordel å være sønn av utenriksministeren. Jeg skulle håndtert det på en annen måte, og det har jeg vært tydelig på før i dag, men jeg mener at det er urimelig å blande disse sakene sammen. Dette er to helt forskjellige ting. Jeg mener at når folk gjør feil, må de stå fram og si det. Det har jeg gjort i dag. Jeg ville få alle kort på bordet. Det er nettopp fordi feil kan skje, de bør ikke skje, og vi gjør alt vi kan for å unngå det, men skjer de, må man stå fram og snakke om dem.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:07:48]: Det var enkeltstående hendelser, men det viser seg at det ikke er det. Det har vært røde flagg i mange år. Ser man på saken fra 2002 med Carl I. Hagen på Dagsrevyen som nå går viralt, ser vi at de samme spørsmålene som stilles i dag, ble stilt den gangen. I 2021 kom Riksrevisjonen. Det som er sikkert, er at hele denne veien har Arbeiderpartiet og Høyre vært innbitte forsvarere av dette systemet. Utenriksministeren kjenner det Terje Tvedt omtaler som det humanitærpolitiske komplekset, svært godt – som statssekretær, som statsråd i to omganger, som forsker i NUIP, fra innsiden av FN-systemet, som medlem av ulike internasjonale organisasjoner, og som direktør i World Economic Forum.

Nå skal det settes ned en uavhengig granskingskommisjon, men jeg vil uansett spørre utenriksministeren: Hva tenker statsråden om det som er kommet fram? Hvorfor var Arbeiderpartiet og statsråden innledningsvis så negative til å igangsette en uavhengig granskingskommisjon? Det er bare å se på Debatten på NRK og hva statsråden sa, så ser alle at det stemmer.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:08:52]: Jeg gjentar at det er kommet fram svært graverende ting. Det kom fram graverende ting om Terje Rød-Larsens tid i International Peace Institute og den støtten de hadde fått, allerede i Riksrevisjonens grundige rapport, som så på perioden 2005–2012. Støtten fortsatte i mange år etter det, men ble avsluttet i 2018, under en regjering Sylvi Listhaug også var medlem av. Det er bra at den ble avsluttet, men før det var det gitt veldig mye penger til IPI, også under den regjeringen.

Vi har en felles interesse i å gå inn og se på hva som har skjedd her, og det er kommet fram nye ting som er enda mer graverende enn de tingene vi allerede visste var graverende. Jeg skal være den første til å si at vi her skal gjøre det vi kan for å bringe full åpenhet i alt dette, og det er både riktig og viktig. Jeg har aldri vært imot at dette skal granskes. Vi var imot det konkrete forslaget Fremskrittspartiet la fram. Nå har jeg forstått at det har vært en god prosess i kontroll- og konstitusjonskomiteen, som også mitt parti har støttet. Det mener jeg er riktig, og jeg skal bidra til den.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:09:57]: Over tid har det utviklet seg et tydelig mønster der politikere og toppbyråkrater beveger seg mellom norske regjeringskontor, utenriktjenesten, høyt lønnede stillinger i FN-systemet, internasjonale organisasjoner og bistands-NGO-er. Ofte er det i miljøer som i stor grad er finansiert av norske skattepenger. Dette er ikke nødvendigvis ulovlig, men det kan skape lojalitetsbånd og insentiv som svekker kritisk kontroll og armlengdes avstand. Ser utenriksministeren et problem med denne tette sirkulasjonen mellom politikk, bistandsforvaltning og internasjonale toppjobber, og mener han at dagens habilitets- og karanteneregler er tilstrekkelige for å ivareta tilliten til dette systemet?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:10:42]: Jeg mener at det absolutt er et potensielt problem når folk beveger seg mellom ulike stillinger. Det er også derfor man har habilitetsregler, karanteneregler, andre regler om offentlig innsyn og hele det systemet vi har i Norge, som er et av de strengeste i verden. Slik jeg ser det, er ikke problemet regelverket, men at regelverket ikke alltid har vært godt nok praktisert. Det har skjedd både

under skiftende regjeringer og sikkert også med en del andre mennesker.

Dette er for så vidt helt alminnelig, også i utlandet, når det gjelder dem som inntar toppstillinger. Da f.eks. Jens Stoltenberg ble generalsekretær i NATO, ble han det basert på en lang norsk politisk karriere. Det gjelder også alle andre som f.eks. har vært generalsekretær i NATO, og det har også skjedd når det gjelder generalsekretærer i Europarådet og andre steder. Da er det ekstremt viktig at man er bevisst på hvilken rolle man har nå, hvilke regler som gjelder der, og hvilke regler som gjelder hvis man kommer videre til en annen stilling. Jeg har alltid vært opptatt av at den typen spørsmål må man både se på selv, drøfte med andre og tydeliggjøre, for habilitet er viktig.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:11:48]: Norsk utenriks- og bistandspolitikk har i flere tiår vært preget av høy pengebruk, bred politisk konsensus og stor tillit til et relativt lite og lukket fagmiljø. Samtidig har kritiske røster, både internt og eksternt, pekt på svake resultater, mangelfull kvalitetssikring og manglende vilje til å trekke lærdom av feil. Når vi nå ser disse alvorlige sakene knyttet til personer, nettverk og prosjekter som har hatt sentrale roller over lang tid, reiser det et større spørsmål – ikke først og fremst om enkeltpersoners handlinger, men om systemene rundt dem fungerer slik Stortinget og skattebetalerne har krav på.

Mener utenriksministeren at det er grunnlag for å erkjenne at norsk utenriks- og bistandspolitikk over tid har vært preget av systemsvikt, og ikke bare enkeltstående feil? Hvilket politisk ansvar tar regjeringen for dette?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:12:47]: Det er riktig at vi, i internasjonal sammenheng, har et høyt nivå på bistanden. Vi har et stort bistandsfaglig miljø. Det kjenner jeg ganske godt, det er helt riktig, fra både utsiden og innsiden. Vi har vært opptatt av å være en god verdensborger og ta del i internasjonale prosesser, ofte med folk som har politisk erfaring fra Norge. For mange partier – i hvert fall for mange andre partier enn representantens parti – er det slik at det man gjør hjemme, og det man gjør ute, henger sammen, for hvis man vil ha et bedre samfunn hjemme, vil man gjerne ha et bedre samfunn ute også.

Det er ekstremt viktig at man er tydelig og klar på habilitet, på regler, på hvordan bevilgninger skjer, på kontroll og på etterprøving, og jeg har fulgt det systemet lenge nok til å si meg enig med en gang. Det har blitt bedre med tiden. Det har absolutt vært tilfeller i vår historie hvor dette ikke har vært tydelig nok i praksis, og det mener jeg at den til enhver tid sittende regjering må ta ansvar for. Vi tar ansvar for det som skjer i vår tid – den regjeringen Sylvi Listhaug var en del av, må ta ansvar for de åtte årene de satt.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:13:52]: Siden midten av 1990-tallet har Norge brukt enorme milliardbeløp på bistand. Bare i 2023 var beløpet nesten 60 mrd. kr. Det er mer enn hele politibudsjettet i Norge. Store deler av disse midlene har gått til direkte budsjettstøtte, til multilaterale ordninger og komplekse internasjonale strukturer, hvor sporbarheten og etterprøvbarheten er svak. Når erfarne aktører med lang fartstid i dette systemet selv beskriver pengebruken som dårlig kontrollert og resultatene som uklare, svekkes tilliten til hele forvaltningen av fellesskapets midler.

Kan utenriksministeren i dag med trygghet si at kvalitetssikringen av bistandsmidler har vært god nok? Hvis ikke, hvorfor har regjeringen over tid fortsatt å bevilge stadig større beløp uten tydelig dokumentasjon på effekt?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:14:48]: La meg først presisere at vi har en egen utviklingsminister, Åsmund Aukrust, som ikke er her i dag. En del av de spørsmålene ligger i hans del av Utenriksdepartementet, så han er også riktig adressat for en del av de spørsmålene representanten Listhaug nå stilte.

Jeg tror imidlertid vi står oss på å være veldig ærlige på at det som er rullet opp i forbindelse med Epstein-filene, viser at det i hvert fall er deler av dette som skulle vært håndtert annerledes. Det er egentlig i seg selv ikke en ny innsikt, for det sa også Riksrevisjonen i sin gjennomgang. Hvis spørsmålet er om alt har vært på stell, kommer ikke jeg til å stå her og si at alt har vært på stell, for det kan jeg ikke si. Da må jeg vite mer, og det er også grunnen til at vi – mitt parti sammen med Fremskrittspartiet og mange andre – nå er blitt enige om at det skal være en kontrollprosess i kontroll- og konstitusjonskomiteen og høring, slik at vi får kastet lys over dette.

Listhaug bruker anledningen til å gå løs på et bistandsnivå hun har vært imot, men de fleste andre partier har vært for. La oss ikke blande disse sakene sammen. Det er ikke en nyhet at Fremskrittspartiet vil gi mindre til bistand. Det visste jeg før Epstein-filene kom.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:15:55]: Det er ikke ny innsikt, og det er nettopp det som er poenget. Det har jo vært kjent lenge at det her er store utfordringer. Den såkalte engasjementspolitikken har vært et bærende element i norsk utenrikspolitikk i flere tiår. Den bygger på en forestilling om at Norge gjennom en kombinasjon av bistand, diplomati og fredsmekling kan spille en aktiv og normativ rolle i andre lands interne konflikter. Erfaringene fra bl.a. Midtøsten, Sri Lanka, Afghanistan og Sør-Sudan viser imidlertid at mange av disse prosjektene har endt i sammenbrudd, vold eller politisk kaos, til tross for massive norske bidrag.

Mener utenriksministeren fortsatt at engasjementspolitikken slik den har vært praktisert, har levert resultater som står i forhold til kostnadene, eller er han villig til å erkjenne at selve doktrinen må revurderes grunnleggende?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:16:49]: Jeg mener det jeg sier, nemlig at det er viktig at man også i slike saker har full orden på f.eks. bevilgninger, på prosjektoppnåelse, på målstyring, på habilitet, på den type spørsmål, men jeg mener at det er riktig at Norge, som er en overskuddsnasjon, fortsetter å ta medansvar internasjonalt. Vi har bygget opp relevant kompetanse som er høyt verdsatt, som f.eks. nå er tungt inne i Ukraina. Det gjelder ikke bare pengene til våpen og sivil støtte, vi er også tungt inne i arbeidet med de prosessene Ukraina trenger for å komme nærmere fred, basert bl.a. på den erfaringen som er bygget opp gjennom mange år gjennom Norges freds- og forsoningsinnsats. Det er mange andre eksempler også. Dette er verdsatt og viktig.

Jeg vil for all del understreke at jeg håper virkelig ikke vi nå skal gå bort fra tanken om at vi har et solidarisk medansvar for hvordan det går med verden der ute, men vi skal bli flinkere til å passe på at penger brukes riktig, og at man er opptatt av ikke å ha uriktige bindinger mellom disse organisasjonene.

Himanshu Gulati (FrP) [10:18:02]: I dag kommer Mahmoud Abbas til Norge. Det er nok få som har motatt like mye i bistand fra norske skattebetalere som den palestinske presidenten. Palestinske myndigheter betaler hvert eneste år ut store summer, ofte anslått til mellom 2 og 3 mrd. kr – altså alt de mottar i bistand fra Norge, pluss mye mer – som lønn til terrorister og deres familier, en slags belønning for utført terror. Dette er blitt betalt fra deres martyrfond, fra offentlige budsjetter og gjennom andre såkalte «pay for slay»-ordninger. I tillegg har det vært flere varsler om jødehat og antisemittisk innhold i skolebøker, som palestinske myndigheter også har ansvar for.

Jeg ønsker derfor å spørre utenriksministeren om hva han synes om palestinerne bruk av terrorlønn, eller såkalte «pay for slay»-ordninger, og om han kan slå fast at norske skattebetaleres penger ikke har gått til å lønne terrorister eller deres familier.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:18:57]: Norske penger har aldri gått til noe som heter «pay for slay». Det er noe vi hører fra den israelske høyresiden med jevne mellomrom, nå også her, og det er en påstand jeg er dypt uenig i.

Det har vært omfattende dialog med palestinske myndigheter om hvordan man håndterer en del av den

støtten som er gitt til ofre og til f.eks. familiemedlemmer av folk som sitter i fengsel. Det har også vært veldig omfattende samtaler og prosesser rundt lærebøker i Palestina. Det kunne for øvrig av og til være interessant å se på lærebøker i Israel, som også sier mye interessant om historien når det gjelder nabolandene. Dette er imidlertid noe vi har vært bevisst på hele tiden.

Så er det ekstremt viktig å si – og det er et nesten samlet verdenssamfunn som er enig i det – at det ikke blir endelig fred i Midtøsten før man også får en palestinsk stat. Den må for all del ikke springe ut av Hamas, men av de palestinske selvstyremyndighetene, som har tatt avstand fra vold og terror, og som har sagt seg villig til å lage en stat som skal leve i fred og harmoni med Israel – og der er president Abbas den øverste sjef.

Himanshu Gulati (FrP) [10:20:04]: Jeg kan opplyse om at det ikke bare er israelsk høyreside, men også en rekke EU-land og amerikansk UD som er kritiske til palestinerne bruk av såkalte martyrfond og den type ordninger.

Så til neste spørsmål: FNs egne undersøkelser etter 7. oktober-angrepet viser at ni UNRWA-arbeidere deltok i voldtekter, drap og bestialske nedslaktinger. Norge har bidratt med store summer til UNRWA, en organisasjon som kun er opprettet for palestinske flyktninger. Jeg ønsker å spørre hva slags konsekvenser dette har fått for Norges forhold til UNRWA og utbetalinger til denne organisasjonen. I en tid da norske bedrifter, foreninger og handelskammer, og andre som prøver å arbeide mot utlandet, opplever at de ikke får bankkonto, eller ofte må bruke flere uker eller måneder på å få konto og må svare på spørsmål om terrorfinansiering og hvitvasking, hva gjøres fra den norske regjeringens side for å hindre at skattebetalernes penger går til terrorfinansiering eller annen aktivitet av den sort?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:21:01]: Til påstanden om USA og EU: De største bidragsyterne til Palestina gjennom alle disse årene har vært USA og EU. Vi har ledet giverlandsgruppen. Vi er store per capita, men vi er selvfølgelig ikke på samme størrelsesnivå som den støtten som er gitt fra USA og EU til Palestina. Dette er noe verdenssamfunnet har gjort i fellesskap, hvor særlig vestlige land vi er nær, har vært hovedbidragsyterne. Etter hvert har heldigvis også golfstater og en del arabiske land bidratt. Det er nettopp disse landene vi har samarbeid med, både om finansiering og om kritisk dialog om en del av de spørsmålene det trengs kritisk dialog om.

Når det gjelder 7. oktober og UNRWA, FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger, ble det på grunn av påstandene som kom fra israelsk hold, satt ned en internasjonal gransking ledet av den tidligere franske

utenriksministeren Cathrine Colonna, som gikk dypt inn i dette. Først: UNRWA hadde allerede sagt opp en del av de menneskene det ble påstått var involvert. I granskningen fant man veldig lite belegg for en del av de påstandene som kom fra Israel, og de fant også veldig lite samarbeid med israelsk etterretning om å gi informasjon om dette.

Himanshu Gulati (FrP) [10:22:10]: Men FN konkluderte altså selv med at ni arbeidere var involvert.

Over til et annet spørsmål: Nettavisen har skrevet om at Riksarkivet for tjue år siden ba om å få utlevert dokumentene de norske forhandlerne av Oslo-avtalen skal sitte på. Riksarkivaren fastslo at tilbakeholdelsen av dokumentene var et brudd på norsk lovgivning. UD den gang, under ledelse av Jonas Gahr Støre, uttalte at det «ikke finnes dokumenter fra de nevnte vedkommende fra Oslo-prosessen som er savnet i UDs arkiver, og de anslår saken som avsluttet». Før helgen svarte UD imidlertid følgende til Nettavisen:

«Flere av disse dokumentene har historisk verdi og burde være en del av statens arkiver, (...)»

UD kaller det også beklagelig at historiske dokumenter som burde vært i statens arkiv, ikke er der.

Jeg ønsker derfor å spørre utenriksministeren om han mener det var feil av UD i forrige runde, noen år tilbake, å slå fast at det ikke manglet dokumenter, og avslutte denne saken, og om når man eventuelt endret holdning til dette.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:23:12]: UD har i veldig mange år gjennom skiftende regjeringer vært tydelig på at de dokumentene som har vært i privat eie, eller privat opphold, hos Terje Rød-Larsen, skulle vært utlevert. UD hadde møte med Riksantikvaren for godt over ti år siden, jeg tror det er tolv-tretten år siden, hvor det ble tydeliggjort at denne saken måtte følges opp. Riksantikvaren skulle ta kontakt med Terje Rød-Larsen. UD støttet at Terje Rød-Larsen burde utlevere det, og jeg bruker anledningen til å gjenta at disse arkivene burde vært i UD og ikke hos Terje Rød-Larsen.

Himanshu Gulati (FrP) [10:23:56]: De siste ukene og månedene har hundretusenvis av iranere tatt til gatene for å demonstrere for sin rett til frihet og mot det undertrykkende presteregimet i landet. For mange har dette vært med livet som innsats. Tusenvis er skutt og drept av landets styrker. Den 17 år gamle jenta Nazanin og 13 år gamle Abolfazl er bare to av dem som er blitt drept i de unges kamp for frihet i Iran.

I motsetning til andre land var Norge dessverre sent ute med å kommentere det som nå foregår i Iran. I fjor inviterte også Norge den iranske utenriksministeren – og dekket mye av utgiftene – da han deltok på en freds-

konferanse i Norge. Jeg ønsker å spørre utenriksministeren om han mener det var feil av Norge å være vertskap for Irans utenriksminister, en av de fremste representantene for det regimet, i fjor, om han nå støtter de iranske siviles kamp for frihet i Irans gater, og om han f.eks. har kalt Irans ambassadør inn på teppet for å uttrykke Norges budskap og holdning til det som nå skjer på gatene med Iran.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:24:57]: Her var det mange og gode spørsmål. Vi har definitivt formidlet dette veldig klart og med stor kraft til både Irans ambassadør, selvfølgelig, og til iranske myndigheter langt over hans nivå. Vi var offentlig ute, både sammen med andre og alene, når det gjaldt å fordømme de ekstreme overgrepene som skjedde mot tapre frihetsforkjempere – ungdommer og studenter som ville ha et fritt Iran – og vi mener at de overgrepene må fordømmes på det aller sterkeste. Det er også blitt gjort.

Når det gjelder utenriksminister Abbas Araghchis deltakelse på Oslo Forum i fjor, var jo det fordi hele poenget vårt her er at folk må snakke sammen. Dette var midt oppi opptakten til det som kunne ha blitt viktige forhandlinger om atomprogrammet. Dette var sterkt støttet av USA, og det var like før vi hadde møter mellom USA og Iran, som faktisk kunne ha funnet sted i Oslo – i stedet ble det tolvdagerskrigen og bombing. Nå er det igjen dialog om dette atomprogrammet mellom USA og Iran. Vi støtter det og mener det er bra.

Peter Frølich (H) [10:26:17]: Avsløringene fra Epstein-filene viser grove enkeltsaker, men utfordrer også tilliten til hele systemet, og særlig til bistandspolitikken. Derfor er kontroll med bistandspenger enormt viktig. Riksrevisjonen ga sterk kritikk til regjeringen for dette så sent som i 2024. Jeg har prøvd å se om regjeringen har gjort det Høyre startet med, nemlig å rapportere om resultatet av bistandspengene i en egen resultatportal, altså hvor alle i Norge som ønsker å finne ut hva bistandspengene brukes på, kan gå inn og sjekke det. I 2024 var det bare 21 av 1 870 bistandsprosjekter i portalen som viser resultater. Det er altså bare 1 pst. av alle bistandsprosjektene det er mulig å gå inn og sjekke.

Mitt spørsmål er hvorfor det er sånn. Hvorfor sørger ikke regjeringen for at det norske folk kan se resultatet av de mange milliardene som brukes på bistand hvert år?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:27:23]: Disse spørsmålene er spesifikt til utviklingsministeren. Vi har to statsråder i Utenriksdepartementet. Vi har definerte konstitusjonelle ansvarsområder. Det som har med bistandsforvaltning å gjøre, ligger helt og holdent hos Åsmund Aukrust, som er utviklingsminister. Derfor

er det han som må spørres om dette med bistandsportal, rett og slett fordi jeg tror det er et viktig prinsipp at man svarer for det ansvaret man har innenfor sitt saksområde, og ikke blander seg unødig inn i andres saksområder. Jeg vil oppfordre representanten Frølich om å gjenta det spørsmålet til utviklingsminister Åsmund Aukrust neste gang han har anledning til å spørre ham.

Peter Frølich (H) [10:27:59]: Utenriksministeren har jo også et betydelig antall milliarder han har direkte ansvar for, og som jeg også tror inngår i resultatrapporteringen som skal ut i denne portalen. Jeg håper inderlig at utenriksministeren tar ballen videre og sørger for at det norske folk kan få se resultatet av bistandspolitikken.

Vi så nettopp at regjeringen la fram en plan for Norge hvor det ble lagt ut én setning om bistand, nemlig at bistanden skal opprettholdes på samme nivå. Det står ingenting om resultater, ingenting om prioriteringer og ingenting om kontroll. Det virker noen ganger som om pengebruk i seg selv er målet. Hvis vi ser på utenriksministerens del, ser vi at i 2024 ble 40 pst. av bistanden som utenriksministeren er ansvarlig for, utbetalt etter 1. november. Man får altså en voldsom hast etter bare å rushe ut penger på slutten av året.

Når man vet om utfordringene med å ha kontroll på bistanden, hvorfor konsentrerer man seg ikke mer om resultater?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:29:06]: La meg gjenta: Når det gjelder bistandsforvaltning som sådan, tilligger det utviklingsminister Åsmund Aukrust, men jeg kan glede representanten Frølich med at han nå har annonsert at han vil lage en melding om norsk bistandspolitik, slik at man kan få en grundig gjennomgang med Stortinget om nettopp disse spørsmålene. Jeg er veldig sikker på at hans formål med det nettopp er å snakke om f.eks. resultatorientering.

Det er helt riktig, som representanten Frølich sier, at jeg også har ansvar for deler av dette, definert til noen regioner og noen temaer, så det kan jeg svare for. Der er vi nå ekstremt opptatt av at når USAID, altså det amerikanske bistandsdepartementet, tilsvarende Norad i Norge, nå i praksis er lagt ned – det utgjorde 30–40 pst., kanskje opp mot 50 pst., av internasjonal bistand på ulike felt, og i tillegg er det veldig mange land som kutter – er det viktig at vi opprettholder, men også tenker strategisk igjen hva vi, som en av de store donorene, gjør da, i en tid da mye annen bistand endrer seg. Det er grunnen til at utviklingsministeren ønsker en melding om bistanden.

Lars Haltbrekken (SV) [10:30:23]: Det har snart gått to uker siden de siste rystende avsløringene i Epstein-saken, som avslører omfattende kontakt og

forbindelser mellom serieovergriperen Jeffrey Epstein og en rekke personer som har, eller har hatt, høytstående posisjoner i Norge. I går ble det flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen for å opprette en uavhengig granskingskommisjon. Samtidig må man feie for egen dør. Det er uholdbart at politisk ledelse i regjeringsapparatet lener seg på at media må avdekke habilitets-spørsmål og mulige korrupsjonsspørsmål for seg selv og embetsverket i tide og utide.

Mitt spørsmål er: Hva gjør utenriksministeren nå for å rydde opp i eget hus og egne rekker? Når man nå ser omfanget av denne skandalen så langt, og det som i verste fall kan være toppen av et isfjell: Er statsråden fornøyd med de rutinene som finnes i dag, som gjør at man ikke har klart å oppdage og rydde opp i dette tidligere?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:31:25]: Det er definitivt ikke sann og skal definitivt ikke være sann at man må vente på media eller avsløringer i utlandet. Det er helt riktig. Da vi ble kjent med de betydelig verre forholdene som nå blir avdekket gjennom Epstein-filene, satte jeg umiddelbart i gang to prosesser internt i UD. De pågår fortsatt, selv om det nå også blir gransking og kontrollprosesser, og selv om Økokrim og PST også har åpnet saker. Den ene dreier seg om Mona Juul, hennes forhold til UD og alle de tingene hun har vært borti. Den andre prosessen er støtten til IPI, og der tror jeg det er mye mer å finne.

Det som har vært gjennomgått – og jeg minner om at det bare var perioden 2005–2012 og ikke perioden fram til 2018, da dette ble avsluttet – har først og fremst fokusert på tilskuddsforvaltning, hvor man fant feil, hvor man fant inhabilitet og problematikk som har vært tidligere. Det vi må se på nå, er den kontakten som går utover bare tilskuddsforvaltning. Der kan det godt være at vi finner mye, og det skal vi til bunns i.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:32:45]: Gjennom media har det blitt avdekket at Høyres påtroppende leder Ine Eriksen Søreide sitter i styret i flere organisasjoner som er basert i Sveits og i Brussel, og en av dem er Henry Dunant-stiftelsen. Forgjengeren til Ine Eriksen Søreide er nåværende utenriksminister Espen Barth Eide, og han etterfulgte tidligere Høyre-statsråd Vidar Helgesen. Her er det, sett utenfra, attraktive verv som har gått i veksling mellom sentrale Høyre-folk og sentrale Arbeiderparti-folk – og ikke oppnevnt av noen offisielle norske myndigheter. Det er nesten som en slags utenriksadel. Er vervet i Henry Dunant-senteret noe Eide har fått på vegne av seg selv, eller har han fått det på vegne av Norge?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:33:38]: Henry Dunant-senteret, eller Centre for Humanitarian

Dialogue, som det heter i dag, er opprettet av Norge og Sveits og har nå veldig mange bidragsytere, og Norge er fortsatt en av de store. Helt siden opprettelsen har det vært et poeng at det skal sitte en nordmann i styret, nettopp fordi vi både var initiativtaker og er en viktig bidragsyter. Det har også vært et veldig viktig poeng – jeg vil understreke det – at på grunn av formålet med denne organisasjonen er det et ulønnet verv. Man mottar altså ingen penger eller fordeler utover den interesse det har å drive med disse spørsmålene. Det er et ulønnet verv, man gjør det helt gratis.

Hvorfor det sitter nordmenn med erfaring fra utenrikspolitikk i det styret, er fordi man ønsker å ha en hånd på rattet, se hva de norske – og andre – pengene brukes til, og dette er en del av den utøvende norske utenrikspolitikken. Når det gjerne har vært sånn at det har vært en representant for den til enhver tid sittende opposisjon, er det fordi det ikke skal være direkte koblet til regjeringen, men fordi det likevel skal være norsk tilstedeværelse i denne organisasjonen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:34:46]: Ifølge tall jeg har fått opplyst, har Norge brukt 949 mill. kr på Henry Dunant-stiftelsen, altså et veldig stort beløp. Utenriksministeren argumenterer her for hvorfor Norge skal være representert, men hvem er det som har gitt det oppdraget til Ine Eriksen Søreide? Hvem er det som har gitt det oppdraget til Espen Barth Eide eller til Vidar Helgesen? Er det den norske regjeringen som har gitt det oppdraget? Er det den norske storting som har gitt det oppdraget? Eller er det de selv som har gitt seg selv det oppdraget?

Slik vi har lest vedtektene til Henry Dunant-senteret, er det selvoppnevnte, så representanten Eide presenterer kun seg selv og ingen andre. Er det naturlig at det er enkeltpersoner som tiltar seg den rollen, at de skal forsvare så store pengebeløp? Eller burde det være slik at man rapporterer direkte til norske myndigheter, og blir oppnevnt av norske myndigheter?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:35:42]: Det kan være veldig nyttig å opplyse at ingen av de pengene som bevilges fra Norge til organisasjoner, enten det er frivillige organisasjoner, mellomstatlige organisasjoner eller andre typer organisasjoner i utlandet, bevilges av folk som sitter i styret. De bevilgningene gjøres av tjenestemenn i Utenriksdepartementet, som handler på instruks fra den til enhver tid sittende regjering, og der er det kontrollordninger, som alle andre steder.

På grunn av det spesielle oppdraget knyttet til internasjonale fredsprosesser er dette en stiftelse, og som det gjerne er i den typen stiftelser, er det et styre som oppnevner seg selv. Vi var altså med – som stat – på å opprette denne organisasjonen, og det har hele tiden vært en

enighet om at det skal være en erfaren norsk representant i det styret – en som selvfølgelig har tillit fra, men som ikke er en del av den sittende regjering. Det er ikke oppnevnt i et regjeringsvedtak, det er helt riktig, men pengebruken er altså styrt etter helt alminnelige prosesser for rapportering.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:36:50]: Utenriksministeren uttalte også i VG at vi sitter der for å passe på at pengene blir brukt på riktig måte. Det var argumentasjonen for at Barth Eide, Søreide og Helgesen skulle sitte i den typen roller. Utenriksministeren sier her at det hele tiden har vært en forståelse av at det bør være sentrale tidligere utenrikspolitikere som skal sitte der.

Hvor har den forståelsen vært? Hvem er det som gir det mandatet? Er det sånn at det nå blir en forståelse av at den dagen Eide går av, bør han gå inn igjen i styret fordi det går en slags sirkel mellom den som har posten som utenriksminister, og sentrale verv? Ser utenriksministeren at det kan være noen utfordringer ved at det er en liten krets som fordeler den typen posisjoner mellom seg, og at den er selvoppnevnte, akkurat som adelen var i gamle dager?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:37:42]: Historikken rundt det er at organisasjonen i sin nåværende form går tilbake til tidlig på 2000-tallet – det var en Henry Dunant-stiftelse før det, men i sin nåværende form siden ca. 2002, etter hukommelsen.

Da var Norge og Sveits initiativtakere, som statene Norge og Sveits. Vi var enige om at den skulle bli plassert i Sveits på grunn av de særlige nøytralitetsreglene som gjelder i Sveits, som gir en god del fordeler når det gjelder å opptre fra et nøytralt land. Det ble etablert som en stiftelse, og det er en stiftelse hvor styret har det oppdraget. Alltid når jeg har sittet i styret, har jeg opplevd at en av mine jobber er å passe på at organisasjonen forvalter penger og aktivitet på en riktig måte. Det er ikke noe overraskende ved det.

Når det gjelder dialogen, har de ansatte i organisasjonen dialog om enkeltprosjekter overfor Sveits, EU, Sverige, Norge og andre land som er bidragsytere, på helt vanlig måte. Dette er ikke så mystisk som representanten Vedum prøver å få det til, men fordi det kan reises spørsmål, har jeg alltid vurdert min habilitet og diskutert med den til enhver tid sittende departementsråd at jeg har sittet der, og hva det betyr.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:38:57]: Espen Barth Eide ble direktør i World Economic Forum i 2014. Når vi ser på bevilgningene fra Norge til World Economic Forum, var det første gang i 2015 at Norge ga penger til World Economic Forum. Da var Børge Brende, tidligere utenriksminister fra Høyre, blitt direktør i

World Economic Forum – forgjengeren til Espen Barth Eide. Nå er han som var utenriksminister, Børge Brende, tilbake igjen som direktør i World Economic Forum.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Hadde daværende direktør Espen Barth Eide i World Economic Forum kontakt med nåværende direktør, daværende utenriksminister, Børge Brende, som sørget for at Norge for første gang ga penger til World Economic Forum i 2015?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:39:50]: Kategorisk nei, absolutt ikke – jeg hadde overhodet ingen kontakt med Børge Brende om det på noen som helst måte. Jeg visste ikke om det engang, for dette lå i en annen del av organisasjonen enn der jeg var.

Det var altså ikke slik at man ga penger til World Economic Forum. Det ble opprettet noe som heter Tropical Forest Alliance, som er en del av arbeidet med regnskogbevaring. Den organisasjonen Norge er med i, helt uavhengig av meg, valgte å plassere sekretariatet – én person – hos World Economic Forum. Organisasjonen og Norge gir penger til Tropical Forest Alliance, som igjen bidrar til å finansiere det sekretariatet.

Jeg var ikke borti det på noen måte da jeg var i World Economic Forum. Det var en annen del av organisasjonen, men det hadde heller ikke vært noe problem om jeg hadde vært der, for det er, mener jeg, et godt formål å bevare regnskog. Det er ikke subsidier. World Economic Forum trenger virkelig ikke statlige penger til sin drift. Det er et sekretariat som er plassert der, og jeg var ikke involvert i det, og jeg hadde ikke kontakt med Børge Brende om det.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:40:48]: La oss bare tenke litt. Kan det være sann at internasjonale organisasjoner og stiftelser synes det kan være gunstig å få inn tidligere toppolitikere fra Høyre og Arbeiderpartiet, som har hatt utenriksministeren, i organer som f.eks. IPI – International Peace Institute – eller World Economic Forum eller Henry Dunant-senteret og ha en sentral person der, fordi det da er større mulighet til å få midler fra den norske statskassen? Kan det bli en egen motivasjon for en del typer stiftelser og sentre rundt omkring i verden nettopp å rekruttere enkeltpersoner – ikke fordi de er spesielt dyktige, men fordi de har tilgang til det norske statsbudsjettet og har større mulighet til å få penger ut av det?

Er det en bekymring Espen Barth Eide deler, og ser han at det kan være en utfordring når Norge er et så rikt land, at det også kan bli en egen motivasjon å rekruttere tidligere sentrale utenrikspolitikere inn i ulike organer?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:41:47]: Jeg hører at representanten Vedum har lest seg godt opp på

Terje Tvedts skrivinger om det humanitære kompleks. Nettopp fordi den type spørsmål kan stilles – for man må jo forholde seg til at den type spørsmål kan stilles og faktisk blir stilt – er det viktig at vi har habilitetsregler, at vi har kontrollmekanismer, at vi følger med på hva vi driver med, og at de som f.eks. har en bakgrunn fra en organisasjon utenfor Norge, også tenker gjennom sin habilitet og husker på at man må vurdere habilitet i behandlingen av slike saker.

Hvis man tar habilitetsregelverket på alvor, og hvis man faktisk forholder seg til det, tar man jo tak i det problemet. Derfor har jeg alltid vært veldig bevisst på det, og det er jeg veldig glad for å kunne si. Da jeg f.eks. kom tilbake som statsråd andre gang, da som klimaminister, og satt i samme regjering som representanten Slagsvold Vedum, sa jeg fra meg alle sanne verv med en gang. Jeg orienterte den daværende departementsråden i Klima- og miljødepartementet, og jeg skriftliggjorde mine habilitetsvurderinger knyttet til tidligere verv for å være på den riktige siden av dette.

Bjørnar Moxnes (R) [10:43:17]: Den nå korrupsjonssiktede Mona Juul har fått noen av de tyngste rollene i norsk diplomati, bl.a. som FN-ambassadør fram til 2024, da hun også møtte for Norge i Sikkerhetsrådet. Dette fikk hun fortsette å gjøre, selv om det var velkjent at hennes ektemann hadde hatt tette bånd til Jeffrey Epstein. Det kom fram i 2019, samme år som Juul ble ambassadør, før Norge fikk plass i FNs sikkerhetsråd.

I vurderinger av habilitet er det som regel ikke noe skille mellom ektefeller. Det som kommer den ene til gode, kommer også den andre til gode. Når Terje Rød-Larsen har tjent på kontakt med Epstein, har Mona Juul gjort det samme. Dette har vi kjent til i over seks år og fått mange flere detaljer om de siste ukene.

Hvordan har Utenriksdepartementet kunnet vurdere at Mona Juul er skikket til å være toppdiplomat, sikkerhetsklarert og ha tilgang til gradert informasjon i så lang tid, når kontakten mellom Epstein og ekteparet har vært kjent i over seks år?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:44:22]: Dette er faktisk veldig gode og viktige spørsmål. Jeg minner om at Mona Juul i dag ikke er ambassadør, hun har ikke tilgang til gradert informasjon, hun er fritatt for arbeidsplikt. Det betyr at hun ikke har adgang til sin tidligere ambassade, og hun er i en prosess med omfattende samtaler med Utenriksdepartementet, i tillegg til andre prosesser. Det er status i dag.

Vurderingene som ble gjort i 2019, eller på våren 2021, knyttet til både nye avsløringer og Riksrevisjonens rapport om disse, ble gjort under regjeringen Solberg. Jeg verken har eller skal ha tilgang til de politiske vurderingene som ble gjort da. Det er spørsmål som må og vil

bli stilt til daværende utenriksminister, Ine Eriksen Sør-eide. Det er litt av poenget med disse ulike undersøkelse-ne, gjennomgangene og granskingene som nå skjer. Jeg vil si at jeg synes det er gode spørsmål, som jeg tror stilles av mange flere enn representanten.

Bjørnar Moxnes (R) [10:45:25]: Juul har vel fortsatt å ha sikkerhetsklarering også under den nåværende regjeringen, fra 2021.

Det er Epstein-filene som styrer informasjonsflyten i denne saken. Var det ikke for dem, ville vi ikke kjent til omfanget av disse bindingene. Nå trenger vi mer innsyn i hvordan myndighetene har håndtert ekteparet Mona Juul og Terje Rød-Larsen.

Siden tilbake på starten av 2000-tallet har det vært kjente saker om at dette paret har mottatt penger fra aktører de har jobbet for å gi statsstøtte. Vil utenriksministeren på eget initiativ sikre både Stortinget og offentligheten innsyn i dokumenter og undersøkelser av Juul og Rød-Larsen langt tilbake i tid, sånn at vi kan gå tidligere granskinger og undersøkelser etter i sømmene, og ikke minst kunne finne ut hvorfor ekteparet ikke har blitt stoppet tidligere?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:46:19]: Definitivt. Selvsagt vil jeg det. Nå er det altså slik at det er både opprettet en kontrollsak i kontrollkomiteen og enighet om å sette ned en granskingskommisjon. Kontrollkomiteen sitter jo her, men jeg forstår at dette mandatet skal utformes endelig i morgen. Utenriksdepartementet og jeg personlig er klar til å levere ut den informasjonen som blir etterspurt. I tillegg til det – uavhengig av det – vil jeg fortsette mine egne undersøkelser om de samme forholdene, for representanten Moxnes stiller igjen her riktige og viktige spørsmål som jeg kjenner igjen. Det er spørsmål vi alle må stille, til f.eks. tidligere ambassadør Mona Juuls kunnskap om og kjennskap til hva Epstein drev med, men også hva hennes ektemann, Terje Rød-Larsen, gjør. Det er jo en grunn til at hun nå ikke lenger er ambassadør.

Alt det som har å gjøre med gransking og undersøkelse av dette, vil offentliggjøres, men det vil være forhold rundt hennes personalsak som ikke kan offentliggjøres på den måten. Når det gjelder sikkerhetsklarering, er ikke det noe som gjøres i Utenriksdepartementet, men av Sivil klareringsmyndighet i Moss – det er et uavhengig organ.

Bjørnar Moxnes (R) [10:47:29]: Når det da gjelder utenriksministerens egne undersøkelser, var jo Juul statssekretær i Utenriksdepartementet fra 2000 til 2001. Rett før hun ble statssekretær, mottok hun en stor pengegave fra Peres-senteret i Israel. Like etter at hun var statssekretær, jobbet hun som ambassadør i Tel

Aviv for at dette senteret skulle få statsstøtte fra Norge. Barth Eide var selv statssekretær i UD sammen med Juul i perioden 2000 til 2001, så de to har altså vært nære kollegaer.

Derfor er spørsmålet statsrådets vurdering av egen skikkethet i å lede departementet i UDs egen undersøkelse av relasjonen mellom Epstein og Juul, og ikke minst om relasjonen har hatt innvirkning på hennes jobb som diplomat.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:48:21]: Igjen stiller Moxnes gode spørsmål. Det spørsmålet stilte jeg også. Det er derfor jeg – som jeg skal gjøre i sånne saker – har gjort en vurdering og konsultert med utenriksråd og rettsavdeling om habilitet med hensyn til Mona Juul. Vi har konkludert med at jeg er habil overfor Mona Juul. Det er riktig at vi jobbet sammen som politiske kollegaer, og jeg har selvfølgelig kjent Mona Juul som diplomat i mange år, men vi har ingen bånd eller personlige relasjoner som gjør at jeg blir inhabil i den saken.

Det er også en del andre spørsmål, f.eks. for den tiden jeg selv var utenriksminister. Det er åpenbart ikke så lett å granske sine egne beslutninger utenfra, så det er et annet spørsmål, men når det gjelder Mona Juul, har jeg gjort den vurderingen. Det er helt rimelig å spørre om det, men det har vi tenkt gjennom at jeg faktisk kan. Det er fordi dette er spørsmål Utenriksdepartementet vil få på bordet. I tillegg til at Riksrevisjonen har vurdert, skal Økokrim vurdere, PST ser på saken, Stortinget skal ha kontrollsak, og det skal granskes, så jeg tror ikke det blir mangel på spørsmål om akkurat dette som nå nevnes når det gjelder Mona Juul, Terje Rød-Larsen og eventuelt Jeffrey Epstein.

Bjørnar Moxnes (R) [10:49:32]: Historien om Oslo-avtalen framstilles gjerne som et glansbilde, et bilde som skiftende regjeringer og ikke minst Rød-Larsen og Juul selv har opprettholdt. Dette er til tross for forskning bl.a. fra Hilde Henriksen Waage som viser at den historiefortellingen kanskje er noe mer nyansert, i hvert fall med tanke på situasjonen for palestinerne i tiden etterpå, med stadige utvidelser av okkupasjonen og undertrykkelsen fra israelsk side. Himanshu Gulati fra FrP nevnte dette såkalte private arkivet Rød-Larsen har sittet på og tviholdt på. Det kunne gitt, og kan gi, viktig informasjon om hvordan prosessen gikk til, og ikke minst om Norges rolle vis-a-vis Israel og Palestina i de avgjørende månedene fram til avtalen ble underskrevet.

I 2006 ble altså denne saken lukket av UD, av daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre. Jeg lurar på om Barth Eide kan si noe om bakgrunnen for at saken om å få tak i arkivet ble lukket av Støre, og ikke minst hva regjeringen nå gjør konkret for å få tak i arkivet.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:50:36]: Utenriksdepartementet har i mange år, sammen med Riksarkivaren, vært tydelig på at arkivet som nå er i Terje Rød-Larsens eie, og som berører Oslo-avtalen, burde vært utlevert. Det har blitt forespurt gjentatte ganger, både fra UD og fra Riksarkivaren. Jeg gjentar: Det er vårt syn at det burde komme til UD.

Jeg har også lyst til å si én ting til, hvor jeg er enig med Moxnes: Jeg er kanskje en av utenriksministrene fra den perioden som tidligst og tydeligst har sagt at Oslo-prosessen har blitt litt oversolgt, at det var svakheter og skjevheter i den. Jeg mener at Hilde Henriksen Waages analyser har mye for seg. Jeg vil ikke gå god for alt, men jeg mener det har en god del for seg. Nettopp det at vi beveget oss til å anerkjenne Palestina uten å vente på en endelig løsning, var jo et brudd med et av grunnprinsippene fra Oslo-avtalen som statsminister Støre og jeg tok hovedansvaret for, som jeg opplever at partiet Rødt og mange andre var enig i. Det er jo faktisk en utvikling i norsk Midtøsten-politikk som beveger seg vekk fra det som var doktrinen fra 1993.

Bjørnar Moxnes (R) [10:51:42]: Det siste er veldig viktig, og der skal både Arbeiderpartiet og ikke minst Rødt ha honnør for anerkjennelsen. Det vil jeg bare understreke. Så har det ikke vært vanntette skott mellom Utenriksdepartementet og IPI. Dagens Næringsliv har fortalt om hvordan UDs kommunikasjonsapparat ble koblet på i noen tilfeller for å ta kontakt med Dagens Næringsliv om Rød-Larsen-sakene, selv om det også, etter det UD og tidligere utenriksminister Søreide selv sa, ikke hadde noe med Mona Juul å gjøre. Inhabiliteten og også vennetjenester mellom sentralt ansatte i departementet og IPI er også velkjent. I hele seks år fikk Mona Juul fortsette som toppdiplomat og ambassadør selv om relasjonen mellom ektemannen og Epstein var velkjent, ikke minst takket være viktige avsløringer fra Dagens Næringsliv. Derfor er mitt siste spørsmål om det på den bakgrunnen finnes en slags ukultur i Utenriksdepartementet som det ikke har vært ryddet opp i.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:52:47]: Jeg mener et prinsipielt riktig svar på det spørsmålet er at det jo er noe av det vi nå må finne ut av. Utenriksdepartementet har ekstremt mange dyktige, lojale, ærlige, grundige og gode medarbeidere land og strand rundt, hele verden rundt og i Oslo, som gjør jobben sin veldig grundig og godt. Det er veldig viktig ikke å skjære alle dem over én kam, og jeg er veldig opptatt av at de skal vite at vi vet at de fleste av de navnene som nå snakkes om, er tidligere politikere, ikke UD-diplomater i ordets forstand.

Jeg må også si at det med disse spørsmålene rundt IPI også er forgreninger til Utenriksdepartementet som

vi må se nærmere på. Det er en del av komplekset. Det er allerede et etablert faktum at det særlig i den tidlige perioden var en del forhold rundt de bevilgningene som ikke tåler nåtidens skarpe lys så godt som de burde, for å si det sånn foreløpig. Det er grunnen til at vi undersøker det – ikke bare for å undersøke hva som har skjedd, men også for å fortsette å lære og bli flinkere i framtiden.

Arild Hermstad (MDG) [10:54:03]: Et av de mange sjokkerende funnene i Epstein-dokumentene er en e-postutveksling mellom tidligere utenriksminister Børge Brende og Jeffrey Epstein. Der gir Brende tydelig uttrykk for at han mener at World Economic Forum kan erstatte FN. Brende skrev:

«Nettopp. Vi trenger en ny global arkitektur. World Economic Forum (Davos) er i en unik posisjon – offentlig og privat.»

I et svar på et skriftlig spørsmål fra meg skriver utenriksministeren at regjeringens klare posisjon er at det ikke trengs en ny global arkitektur som kan erstatte FN, og det er bra, men utenriksministeren skriver også at Brende, altså presidenten i World Economic Forum, selv må svare for sin dialog med Epstein. Spørsmålet er: Ser ikke utenriksministeren alvoret i Brendes uttalelser og hvilken skade det gjør på Norges omdømme?

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:55:01]: På dette punktet er jeg dypt uenig i det som framkom av den e-postutvekslingen, åpenbart det Jeffrey Epstein skrev, men også svaret, hvis man skal forstå det som støtte. Nå er jeg ikke helt sikker på om jeg leser det slik, men det er egentlig ikke min jobb å tolke det. Dette er jo Børge Brende som leder av en organisasjon, ikke på vegne av Norge.

Det er i hvert fall ingen tvil om at det vi jobber med nå på inn- og utpust og all den tid vi har, når vi ikke driver med gransking, er å forsøke å ta vare på den internasjonale kulturen vi har, forbedre og styrke den, for vi trenger mellomstatlig samarbeid mellom land. Vi trenger FN, vi trenger internasjonale organisasjoner, vi trenger europeisk samarbeid, og når de er i spill, må vi styrke dem. At det finnes samtalearenaer og debattarenaer utover det, er ikke dårlig. Vi så jo hvor stor oppmerksomhet det var rundt ikke minst president Trump, statsminister Carney og andre viktige talere i Davos, men det er selvfølgelig ikke sånn at den typen organisasjoner kan erstatte det formelle, mellomstatlige samarbeidet.

Arild Hermstad (MDG) [10:56:06]: Akkurat nå pågår det en ganske kraftig undergraving av FNs rolle, f.eks. i Midtøsten, hvor Trump har etablert et såkalt fredsråd, som han har fått med seg en god del antidemokratiske, autoritære stater på. Rådet erstatter egentlig en jobb FN burde gjort. Samtidig har Epstein-filene

vist oss ganske tydelig at det er noen koblinger mellom superrike folk og andre, som tidligere politikere, toppolitikere, og krefter som ønsker å undergrave FN. Vi vet også at det i World Economic Forum er et styre som består av mange rike folk, som sikkert har gode intensjoner, men vi har også sett at vi har vært for naive i møte med disse kreftene.

Spørsmålet er kort og godt om utenriksministeren ikke ser betydningen av faktisk å ta avstand fra det Børge Brende har sagt, som er i disse filene.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:57:05]: Jeg føler at jeg tydeliggjorde mitt syn på det i det skriftlige svaret til representanten Hermstad, og jeg takker for det spørsmålet. Jeg kan også si det igjen, at det er ekstremt viktig at vi slår ring om en folkerettsbasert orden med FN-pakten i sentrum, som sier tre viktige ting: Man skal ikke angripe, annektere eller gå løs på andre land, man skal ha menneskerettigheter i hvert land, og man skal ha samarbeid om økonomiske spørsmål og felles problemer, som helse, klima og utvikling. Det trenger vi å styrke, ikke svekke.

Både FN, regionale organisasjoner og hele denne konstruksjonen har sine feil og mangler. Jeg er bl.a. tungt involvert i en WTO-reform, altså Verdens handelsorganisasjon, om dagen. Målet er å styrke de institusjonene, ikke svekke dem, og derfor var vi vel et av de første landene som tydeliggjorde det som nå stort sett er et felles vesteuropeisk standpunkt, nemlig at vi ikke kommer til å bli med i Board of Peace. Selv om vi gjerne samarbeider med USA og alle andre som vil lage fred i Gaza og i Midtøsten, er vi ikke interessert i den konstruksjonen, som helt riktig kan se ut som å være ment å ville erstatte FN.

Arild Hermstad (MDG) [10:58:10]: I september i fjor søkte utenriksministerens sønn plass som studentpraktikant ved utenriksstasjoner. Utenriksministeren valgte å holde seg unna saken, men habilitetsreglene innebærer at han burde ha varslet departementet. Det ble ikke gjort, og den feilen har også utenriksministeren beklaget. Det er bra. Samtidig er jeg bekymret over at det ikke ble fanget opp i UD. I min tid som byråd i Oslo fikk jeg tydelige råd fra min administrasjon om avledet inhabilitet. Utenriksministeren har selvfølgelig et selvstendig ansvar for å sjekke sin egen habilitet, men jeg finner det oppsiktsvekkende at ikke andre ledd i UD fanget opp dette og ga relevante råd. Hvis UD hadde vært like dyktig som min daværende etat i Oslo var til å følge med på disse sakene, ville dette neppe vært en sak.

Spørsmålet mitt er om utenriksministeren vil ta initiativ til en gjennomgang av hvordan habilitetsregulverket håndteres i utenriktjenesten.

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:59:12]: Svaret på det er ja. Ikke bare er det ja, vi har allerede gjort det. Jeg har vært ekstremt tydelig i dag, og gjentar det gjerne her: Jeg har gjort en feil. Den skulle jeg ikke ha gjort. Jeg har forklart hva den feilen besto i. Den hadde de beste intensjoner, for jeg ville ikke på noen måte gi det inntrykk og påvirke at min sønn skulle få en studentpraktikantstilling. Jeg skulle likevel håndtert det annerledes, det har jeg vært veldig tydelig på i dag. Jeg tar det på meg.

I samråd med utenriksråden har vi allerede sagt at det er helt åpenbart at man må tydeliggjøre dette med avledet habilitet også når det gjelder dette, som jo ikke er ansettelser som sådan, men som likevel treffes av avledet habilitet, som er et viktig prinsipp.

Jeg sier at jeg har gjort en feil, og jeg tar ansvaret for den feilen. Man bør unngå å gjøre feil, men hvis man likevel gjør feil, bør man ta ansvar for det, si ifra om det, tydeliggjøre at det var feil, og si hva man skal gjøre med det. Noe av det jeg skal gjøre med det, er nettopp det representanten Hermstad spør om: Vi må sørge for at det er godt kjent også i vårt system.

Arild Hermstad (MDG) [11:00:14]: Mens vi står her, er en tidligere norsk statsminister og en tidligere norsk toppdiplomat under etterforskning for grov korrupsjon. Dette er hendelser som ligger mange år tilbake i tid. Sånn MDG ser det, tyder det på at håndteringen av korrupsjonssaker ikke er god nok i det norske statsapparatet.

I 2021 fikk Justis- og beredskapsdepartementet overlevert utredningen Foretaksstraff og korrupsjon. En av anbefalingene i utredningen var at det bør opprettes et særskilt tilsynsorgan med spisskompetanse på anti-korrupsjon. For to år siden foreslo MDG å opprette en sånn antikorrupsjonsetat. Forslaget ble nedstemt, men Epstein-saken har aktualisert dette arbeidet på nytt. Ser utenriksministeren behovet for en slik etat i lys av avsløringene i Epstein-filene?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:01:06]: For meg er det viktig at vi tar innover oss at det er ganske alvorlige ting som har kommet fram i Epstein-filene. Hele Epstein-sakskomplekset er jo fullt av helt grusomme ting, inkludert overgrep mot barn og unge kvinner, masse penger som har skiftet eier på ulovlig vis, og masse bytte av innflytelse. Det at nordmenn har vært borti deler av det komplekset, kanskje mye av det, er veldig alvorlig, og det må vi lære av.

Jeg tror det er lurt ikke å forskuttere hva som blir det operative utfallet av undersøkelsene og granskingene som nå gjøres. Det vil ikke utelukke at det kan være behov for en ny diskusjon om den typen spørsmål. Vi har

ikke noen ny politikk på det akkurat nå, men jeg tror vi skal være åpne for alt mulig.

Til om man skal ha institusjonelle uttrykk utover det vi har nå, har ikke jeg et standpunkt nå, men – igjen – jeg skjønner at det spørsmålet reises, og jeg tror vi skal gå inn i alt dette med et åpent sinn. Det jeg føler er min jobb som statsråd og utenriksminister nå, er å bidra til at vi kan få den åpenheten som trengs for å komme dit.

Arild Hermstad (MDG) [11:02:11]: Epstein-filene har avslørt en ukultur i deler av utenrikstjenesten, og det vi nå er vitne til, er et hardt slag mot Norges omdømme. Vi ser at FrP og flere andre partier i noen grad bruker avsløringene som et argument for en diskusjon om å redusere norsk humanitær bistand. Vi mener det er en inhuman vei å gå.

En fersk studie fra Barcelona Institute for Global Health, publisert i The Lancet Global Health, anslår at kraftige bistandskutt fra bl.a. USA og Storbritannia kan føre til over 22 millioner unødvendige dødsfall globalt innen 2030. Det inkluderer rundt 5,4 millioner barn under fem år. Spørsmålet mitt er: Kan utenriksministeren bekrefte at Norge vil opprettholde den humanitære bistanden minst på dagens nivå, og at regjeringen vil opprettholde målet om at et beløp tilsvarende minst 1 pst. av BNI skal brukes til bistand?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:03:09]: Jeg må bare først si igjen at vi har et eget konstitusjonelt område i UD som ligger under utviklingsministeren, men dette spørsmålet er så allmennpolitisk at jeg likevel kan si et klart og tydelig ja. Dette ligger veldig klart i Arbeiderpartiets politikk, som er gjenspeilet i regjeringens politikk. Vi skal bruke 1 pst. på bistand. Det betyr at vi bruker 99 pst. av alt på oss selv og 1 pst. på andre. Jeg mener at for et rikt land som Norge er det helt rimelig. Så må vi sørge for at vi bruker de pengene på den smartest mulige måten, også i lys av at det nå er kraftige reduksjoner ellers. Det er noe utviklingsministeren vil komme tilbake til i en egen melding.

Jeg er veldig glad for og vil virkelig anerkjenne tydeliggjøringen fra representanten Hermstad og MDG av at vi nå ikke må bruke det at det har vært åpenbare feil, til å underbygge at bistand ikke virker, at vi bør trekke oss tilbake fra internasjonalt samarbeid og bare tenke på oss selv. Jeg tror det til slutt skaper en farligere verden også for oss selv, og kanskje mange flere flyktninger som kommer til Norge, f.eks. Det vil jo heller ikke Framskrittspartiet sette pris på.

Guri Melby (V) [11:04:25]: Da jeg fulgte ungene mine til skolen i dag, var det en mann som gikk forbi meg, og akkurat idet han passerte meg, sa han litt lavt, men akkurat så jeg kunne høre det: korrumpert. Jeg synes

det er et ganske tydelig bilde på den krisen vi står i. Det handler jo ikke om meg, men jeg fikk likevel skikkelig vondt i magen av det, for det forteller noe om hva veldig mange tenker om politikerne akkurat nå.

Utenriksministeren leder et departement som står midt i denne mistilliten, og derfor mener jeg at utenriksministeren – og også jeg og alle vi som sitter her – har et felles ansvar for å gjenoppbygge den tilliten. En vei dit er full åpenhet. Vi må legge alle kort på bordet. Det må Utenriksdepartementet gjøre, både når det gjelder håndtering av varsel om International Peace Institute, IPI, og dokumenter fra Oslo-avtalen, men Stortinget må også gjøre sitt. Vi har gang på gang foreslått et åpent lobbyregister for både storting og regjering, og det har partier som Arbeiderpartiet, Høyre, FrP og Senterpartiet stemt imot gang på gang.

Dette handler jo om at folk må kunne stole på oss, at de må kunne vite hvem vi snakker med, så jeg vil spørre utenriksministeren om han er enig i at vi nå skylder folk full åpenhet, både fra Stortinget og fra regjeringen.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:05:34]: Svarer på det er ja. Vi skylder folk full åpenhet. Jeg skal, fra min nåværende plass, bidra til det så godt jeg kan.

Jeg er veldig glad for at representanten Melby – og jeg vil virkelig anerkjenne henne for det – her påpeker det helt åpenbare. Av de menneskene vi snakker om akkurat nå, i forbindelse med Epstein-saken, er det veldig mange flere som har sittet i denne salen enn det er som har vært på aspirantkurs i Utenriksdepartementet. La oss være tydelige på at det så langt først og fremst er politikere, og så har vi selvfølgelig en egen sak om Mona Juul.

Det sagt: Jeg vil ikke at det skal høres ut som jeg ikke har tenkt å gå dypt inn i hva som også kan ha vært i Utenriksdepartementet, men jeg må gjenta, som sjef for Utenriksdepartementet, at det er veldig mange lojale, dyktige, flinke medarbeidere som står på – ofte i krevende situasjoner, i vanskelige land, under krevende familieforhold når én er hjemme og én er ute – og de fortjener ikke at det blir en kollektiv forståelse av at utenrikstjenesten gjør noe galt. Jeg har ansvar for å si det, og så har jeg ansvar for å passe på at det som har vært galt, kommer på bordet.

Guri Melby (V) [11:06:38]: En annen grunnleggende faktor for tillit er strenge habilitetsregler, og er det noe vi har snakket mye om på Stortinget de siste årene, er det nettopp habilitet. Det var en lang rekke skandaler i 2023, og mange statsråder måtte møte i kontrollkomiteen for å diskutere nettopp habilitet. Etter det sa også Støre-regjeringen tydelig at det ville bli satt i gang et grundig arbeid med å vurdere om det var nødvendig med endringer, innstramminger eller skjerpelser av ret-

ningslinjene knyttet til habilitet. Jeg hadde i hvert fall trodd at dette førte til en mer riktig håndtering av habilitetsregelverket.

I dag varsler imidlertid utenriksministeren at det nå er gjort en ny habilitetsfeil, og han sier i dag at den feilen ikke burde vært gjort. Det er alltid bra at folk beklager, men det jeg lurer på da, er: Hvorfor ble ikke alle disse kortene vist litt tidligere, noen måneder før, og hvorfor kunne denne feilen skje? Hvis det er én regjering som burde ha lært seg hvordan habilitetsregelverket er, er det vel Støre-regjeringen. Hvilke konkrete tiltak er blitt iverksatt i Utenriksdepartementet etter kontrollsakene om habilitet fra 2023?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:07:43]: Jeg er 100 pst. enig i både at dette er viktig, og at det er blitt fokusert mye mer på det. Jeg vil si at statsminister Støre og hans regjering snakker om habilitetsspørsmål hele tiden. Det er nå blitt et helt annet og mye mer systematisk opplegg enn det var for få år siden, med tanke på at man f.eks. aktivt må forholde seg til habilitet i hver enkelt beslutning man tar i regjering, inkludert om man sitter i regjering og forholder seg til noe som er på en annen statsråds område. Man kan ha indirekte inhabilitet via noen andre.

Dette tenker vi masse på. Jeg mener at jeg stort sett gjør det riktig, men så har jeg sett at i denne saken, som handler om min sønn, som for et par uker siden begynte som studentpraktikant ved ambassaden i Paris, burde jeg håndtert min habilitet annerledes. Jeg var jo krystallklar på at jeg var inhabil. Det var ingen tvil, jeg visste jo fra første stund at jeg var inhabil. Jeg tenkte at i denne saken, som handler om en studentpraktikant, en slags «intern», eller en hospitant, var det viktigste jeg kunne gjøre, å holde meg helt unna, slik at jeg ikke påvirket. Det var altså et feil valg, og der har jeg stått fram og sagt at det var en feil. Jeg vil tydeliggjøre at sånn skal det ikke være, og lære av det.

Presidenten [11:08:51]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:09:08]: Nå synes jeg utenriksministeren skal få hvile bena sine litt.

Skal barna våre arve et sterkt velferdssamfunn i framtiden, skal Norge ha konkurransekraft, verdiskaping og et sterkt forsvar, er vi helt avhengig av at våre unge lykkes i realfag. Det får vi ikke til i dag. 3 200 er økningen i antall elever som har havnet på de laveste nivåene i regning på nasjonale prøver de siste årene, og dette er på Arbeiderpartiets vakt. Over 40 pst. av jentene sliter med grunnleggende regning, 33 pst. av guttene gjør det samme, og i naturfag er dessverre resultatene enda verre. Realfagslærere forteller at undervisningen som fungerte

før, nå er for vanskelig. Mange elever mestrer ikke noe så grunnleggende som gangetabellen når de begynner på ungdomsskolen. De har dårligere utholdenhet og konsentrasjon og gir opp raskere. Konsekvensen ser vi også senere i utdanningsløpet: De siste tre årene er det langt færre elever som velger å fordype seg i fysikk, kjemi og den vanskeligste matematikken, og det er drastisk færre studenter som starter på lektorutdanning i realfag.

Jeg mener ikke at alt dette er Arbeiderpartiets skyld – dette er samfunnstrender og utvikling vi ser i veldig mange land – men Arbeiderpartiet har hatt makten i over fire år, og jeg tror knapt jeg har hørt kunnskapsministeren snakke om realfag én eneste gang, og i hvert fall ikke sett henne iverksette et eneste større grep for å snu den alvorlige utviklingen.

Danmark og Finland satser nå stort på realfag. Sverige har vedtatt en offensiv realfagsstrategi, med tydelige mål og tiltak gjennom hele utdanningsløpet, mens her hjemme velger regjeringen å kutte kraftig i videreutdanningen av realfagslærere og å se på mens kommunene er tvunget til å kutte i realfagssatsinger.

Mitt spørsmål til kunnskapsministeren er: Er hun enig i at det er en realfagskrise på hennes vakt?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:11:04]: Regjeringen har tatt tak i fallende realfagsresultater i grunnskolen og sviktende rekruttering i realfagene i videregående. Det er utrolig viktig at elevene opplever mestring for å bli engasjert i realfagene, og kvaliteten i de timene elevene allerede har, må bli bedre.

Vi gjør mange grep for å sikre at opplæringen i realfag skal bli mer praktisk og variert, og for å sikre at lærerne har gode rammebetingelser for å drive opplæring. Gjennom et nasjonalt program for en mer praktisk skole finnes bl.a. en tilskuddsordning og en egen rentekompensasjonsordning for kommunene.

Vi har styrket både Matematikksenteret og Naturfagsenteret, som bidrar til å løfte kvaliteten i realfagundervisningen, f.eks. gjennom kompetanseutvikling, formidling av forskning og utvikling av ressurser som kan tas i bruk av skolene.

Jeg er enig med Høyre i at lærerens kompetanse er avgjørende for elevenes læring. Vi har etablert et nytt system for kompetanse- og karriereutvikling som skal bidra til at nettopp lærere og andre yrkesgrupper skal få kompetanseutvikling i tråd med lokale behov. Skoleeierne kan også styrke de ansattes kompetanse i realfag gjennom tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling. Over tid har andelen faglærere i matematikk som oppfyller kompetansekravene, økt både i grunnskolen og i videregående opplæring.

Noe som også er utrolig viktig, er at vi nå rydder opp i de læreplanene Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen

vedtok. Dette er læreplaner som helt tydelig ikke er gode nok når det gjelder å løfte betydningen av gode regneferdigheter i skolen. Målet er å endre de lærerplanene som har vært. De oppleves som for utydelige, og de gjøres nå mer konkrete og lettere å forstå. Nye læreplaner er allerede ute på høring.

Vi skal ha en målrettet innsats på dette, og det er viktig med en helhetlig tilnærming.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:13:10]: Jeg prøver å lete bak alle ordene etter noen offensive grep, men det eneste jeg klarte å høre, var at man har noen små tilskuddspotter til kommunene for noe mer praktisk utstyr, samtidig som kommunene har en kommuneøkonomi som gjør at de må kutte i store deler av realfagsatsingen – i ansatte, i praktisk utstyr og i læremidler. Det er situasjonen ute i Skole-Norge.

Vi trenger å ta dette mye mer på alvor; vi trenger en kraftfull realfagstrategi som styrker realfagene fra 1. klasse og til høyere utdanning. Derfor foreslår Høyre tiltak og penger for å gjøre det mer attraktivt å være realfagslærer i skolen. Vi gir langt flere – ikke langt færre – realfagslærere videreutdanning. Vi gir mer penger til å sikre at elevene får oppleve Newton-rom og vitensenter for å utforske realfag. Vi foreslår mer intensivhjelp til elever som sliter med regning, mer fleksibel nivådeling og støtte til realfagslærere i klasserommet.

Jeg vet ikke om kunnskapsministeren erkjente at det er en realfagskrise, men hvis det er det, hvorfor kan hun ikke støtte at vi skal ha en nasjonal realfagsstrategi?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:14:12]: Vi gjør flere grep, også utover det jeg var inne på. Vi gir støtte til en mer praktisk og variert undervisning – det er utrolig viktig. Når det gjelder det å satse på lærerne, vil jeg gjenta at over tid har andelen faglærere i matematikk som oppfyller kompetansekravene, økt i både grunnskolen og videregående opplæring. For det tredje vil jeg nevne viktigheten av å fikse de læreplanene Høyre og FrP vedtok, som overhodet ikke gode nok til å sikre gode regneferdigheter hos elevene våre.

I tillegg vil jeg nevne viktigheten av tilleggspoengene for realfag for opptak til høyere utdanning. Det er utrolig viktig at vi har beholdt dem og tatt vekk veldig mye annet, nettopp for å vise hvor viktig det er å satse på denne retningen for de elevene som går på videregående. Vi evaluerer også tilleggspoengene og ser om vi bør innrette dem på en annen måte, nettopp for å sikre at det er god rekruttering til realfag.

Jeg vil også legge til at det å ha konsentrasjon i undervisningen er ekstremt viktig, og der har vi nettopp tatt flere grep.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:15:19]: Å gi langt færre realfagslærere videreutdanning er ikke å satse på lærerne, for det er jo det som er konsekvensen ute i klasserommet. Jeg er også enig i at det er bra at Høyre fikk gjennomslag for å beholde realfagspoengene i det nye opptakssystemet. Det er fint, men det trengs mye mer kraftfulle grep når én av tre elever sliter med helt grunnleggende regning.

Jeg startet med å si at det er 3 200 flere elever som sliter med grunnleggende matematikk. Dette vet vi fordi vi har nasjonale prøver. Vi vet hvor mange det er, hvilken kommune de bor i, og hvilken skole de går på. Vi kan sette inn tiltak og ressurser der det trengs, og vi kan ha en kunnskapsbasert debatt om realfag her i dag, men det tar nå snart slutt, for nå er kunnskapsministeren i gang med å avvikle nasjonale prøver og erstatte dem med frivillige prøver, som lærerne kan bruke om de vil.

Da er egentlig mitt spørsmål til kunnskapsministeren: Kan hun bekrefte at det vil føre til at vi ikke lenger kan følge de 60 000 elevene som startet på skolen nå i høst, og vite hvordan det går med deres regneferdigheter over tid?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:16:17]: Det Høyre nå sier, er feil. Jeg vil bl.a. vise til at vi ser at ved nasjonale prøver går andelen som presterer bedre i matematikk på ungdomsskolen, faktisk noe opp. Det håper vi er en trend, et brudd, og at vi vil se den fortsette.

I tillegg til satsingene jeg var inne på knyttet til endrede læreplaner, knyttet til å satse på lærerne og knyttet til å få en mer praktisk undervisning, er det også utrolig viktig at vi har et klasserom der ungene opplever at de kan konsentrere seg. Derfor tok vi vekk telefonen, nettopp fordi de skal ha full konsentrasjon i klasserommet for å kunne ta til seg læringen, og at læreren skal kunne ha kontroll i klasserommet. Derfor har vi også gjort flere endringer i opplæringsloven knyttet til lærerens kontroll i klasserommet.

I tillegg vil jeg legge til viktigheten av økt smågruppeundervisning. Vi vet at midlertidig inndeling, faglig basert, i klasserommet kan være med på å fremme læring betydelig.

Derfor er jeg så glad for at planen for Norge som regjeringen har lagt fram, har lagt inn viktigheten av dette og satsingen på dette.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:17:22]: Alle er enige om mobilforbud, men det kan ikke være det eneste substansielle grepet denne regjeringen viser til. Det er ikke svaret på absolutt alt i norsk skole, og det er ikke svaret på den store realfagskrisen vi ser. Mobilforbud er egentlig det eneste jeg opplever at kunnskapsministeren trekker fram i debatter om dette.

Mitt spørsmål var om nasjonale prøver. Kan hun bekrefte eller avkrefte at den avviklingen som nå skjer, kommer til å bety at informasjonen om hvordan det over tid går med regneferdighetene til de 60 000 elevene som startet på skolen nå i høst, og også vår mulighet til å følge med på den enkelte skole og hvordan det går, forsvinner? Det er det jeg mener at vi fortjener å vite, om kunnskapsministeren nå har tenkt å fjerne den muligheten vår til å kunne følge utviklingen og sette inn tiltak. Jeg mener at når det er en realfagskrise, trengs det større politiske grep og kunnskap om hvordan det går, og ikke hemmelighold.

Det er egentlig et ja/nei-spørsmål: Vil det være mulig å følge de 60 000 elevene, eller vil det nå ikke lenger være mulig?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:18:18]: Nå jobber direktoratet med det som nettopp ble lagt fram fra Stortinget om praktisk melding, der Høyre ikke hadde noen alternative forslag knyttet til dette med nasjonale prøver, så det skal vi komme tilbake til. Det er nå under full utredning, hvor målet er at norske elever skal lære mer og lære bedre. Når vi ser at fagfolk selv sier at de nasjonale prøvene ikke virker optimalt, er det min jobb som statsråd å sørge for at de faktisk virker optimalt. Vi bruker for mye penger og tid på dette til at det ikke skal gjøre det.

Jeg skjønner at Høyre har behov for å karikere når vi snakker om mobiltelefoner, eller det å få mer kontroll i klasserommet, men det handler om rammene for å få til en god undervisning i alle fag. Jeg synes vi skal slutte med denne karikeringen, for jeg synes vi skal komme oss videre med dette. Jeg imøteser også dialog med Høyre om hvordan vi kan løfte realfagene i tiden som kommer, for der trenger vi en felles nasjonal satsing, tverrpolitisk.

Joel Ystebø (KrF) [11:19:37]: For å sikre elevers grunnleggende ferdigheter er det helt avgjørende med gode og nok lærere. Kommunekommisjonen har foreslått å skrote lærernormen. KrF fikk gjennomslag for lærernormen under Solberg-regjeringen og er sterkt kritisk til et sånt forslag. En fjerning vil føre til mindre tilpasset opplæring, mindre nivådeling, mer uro og et mindre attraktivt læreryrke. KrF mener vi trenger det motsatte: å løfte læringen ved å beholde normen og gi lærerne både mer tid til den enkelte elev og høyere lønn, slik Finland har lyktes med. Likevel gir mange partier signaler om at de er åpne for å skrote normen eller å utvanne den kraftig ved å endre den fra å gjelde på skolenivå til å gjelde på kommunenivå.

Statsråden har sagt at vi fortsatt skal ha lærernormen. Representanten Øystein Mathisen fra statsrådets parti har sagt at partiet ikke har konkludert på om den skal gjelde på skole- eller kommunenivå. Mitt spørsmål

er derfor: Kan statsråden garantere at Arbeiderpartiet vil beholde lærernormen på skolen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:20:41]: Først vil jeg bare trekke fram at læreren er den viktigste ressursen i norske klasserom, og jeg er veldig glad for å kunne si at det aldri før har vært like mange lærere som har fullført lærerutdanning i Norge, og som dermed er kvalifisert til å undervise, som i skoleårene fra 2022 til 2025. Vi ser også at GSI-tallene viser en betydelig nedgang i antall ukvalifiserte lærere, fra 4,9 pst. til 3,9 pst. Det er svært, svært gledelig.

Når det gjelder dette med lærernormen, står det i Arbeiderpartiets program at vi er for en minstenorm for lærertetthet. Vi setter oss nå ned og ser på og vurderer nøye anbefalingene fra kommisjonen og den påfølgende høringen, og vi tar på alvor at et flertall i kommisjonen anbefaler å oppheve eller endre lærernormen. Vi ønsker denne debatten velkommen, og vi hører gjerne ulike synspunkter på hvordan normen virker, og om den bør innrettes på en annen måte for å treffe best mulig.

Joel Ystebø (KrF) [11:21:47]: Det er ikke bare med lærernormen at Arbeiderpartiet dobbeltkommuniserer, vi ser det også på andre spørsmål. Da barne- og familieminister Lene Vågslid nylig mottok rapporten fra fødselsutvalget, sa hun at regjeringen jobber med å innføre en såkalt mer helhetlig skoledag for de minste. Her antar jeg at hun viser til Arbeiderpartiets tanke om heldagsskole med flere voksenstyrte aktiviteter i SFO.

Det er ingen sammenheng mellom lange skoledager og mer læring. Milliardene som er brukt på lengre skoledager, har gått ut over kvaliteten på lærernes rammevilkår. Lønningene er på et europeisk bunnivå, og lærerne løper fra time til time uten å få fulgt opp elevene godt nok eller å få nok tid til å forberede undervisningen.

Mitt spørsmål er da: Hva vil egentlig Arbeiderpartiet? Vil man ha en lengre eller kortere skoledag?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:22:39]: Arbeiderpartiet vil ikke ha flere timer inn i norsk skole. Sammenlignet med da jeg gikk på skolen, går mine barn i dag 1 350 flere timer i barne- og ungdomsskolen. Det er en betydelig økning i antall timer, og i altfor lang har norske politikeres svart vært å kaste flere timer inn i norsk skole og tro at det automatisk fører til at elevene våre lærer mer. Det er ikke veien å gå.

Det vi ønsker, er at det skal komme mer fritidsaktiviteter inn i skolehverdagen, og at leksene kanskje i stør-

re grad kan bli gjort i løpet av skoletiden, slik vi vet at flere prøveprosjekter har gjennomført, f.eks. ved Kvernevik skole i min hjemby. Det var en stor suksess for både elever og rektor der, og det er ett skritt i riktig retning. Også innføringen av gratis kjernetid i SFO er et viktig skritt for å få til en mer helhetlig skolehverdag, og nå har idretten og kulturskolen også fått fulgt med inn.

Presidenten [11:23:35]: Siste hovedspørsmål stilles av representanten Sunniva Eidsvoll Holmås fra SV.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [11:23:49]: Når jeg møter noen som jobber i barnehagesektoren, pleier de å si: Jeg elsker jobben min, men nå orker jeg snart ikke mer – jeg vurderer å slutte, for det går ikke lenger. De som jobber i barnehage, slår nå alarm og sier at barnas trygghet er truet. Bemanningen i mange barnehager er så lav at barn ikke får den oppfølgingen og omsorgen de trenger. Terje på 55 år jobber som barnehageassistent, og han har nå tatt initiativ til et opprop for bedre bemanning i barnehager. Han beskriver arbeidsdager der én ansatt står alene om å håndtere matservering, allergier, beskjeder fra foreldre, bleieskift og behov for trøst – alt samtidig, helt alene.

Når det er for få voksne, blir barn ikke sett, og særlig sårbare barn rammes. Oppropet er nå sendt til statsråden. Det er fra Foreldreopprøret, Barnehageopprøret, Foreldreutvalget for barnehager, Barnehagehelter, Stine Sofies Stiftelse, Redd Barna, Delta, Fagforbundet og Utdanningsforbundet. Organisasjonene har to krav: tilskudd til økt bemanning i alle barnehager i landet og at de lovpålagte minstenormene for bemanning styrkes.

Jeg lurer på følgende: Deler statsråden den bekymringen for barna og de ansatte i barnehagen som tas opp av alle disse organisasjonene? Ikke minst: Hva har statsråden tenkt å gjøre for å sørge for at bemanningen i barnehagene til barna våre faktisk er forsvarlig?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:25:21]: Det er helt grunnleggende at det er nok ansatte til stede i barnehagene for å gi et godt barnehagetilbud, og det er et ansvar barnehageeierne må følge opp. Samtidig er jeg klar over at rekrutteringen oppleves utfordrende mange steder, og at det er utfordringer med bemanning og høyt sykefravær. Derfor har regjeringen gjort mye for å forbedre situasjonen, og jeg har – vil jeg understreke – god dialog med aktørene på barnehagefeltet.

Jeg vil kort nevne noen av de grepene som er gjort de senere årene. I budsjettforliket sammen med SV – det er veldig bra – ble det enighet om 600 mill. kr til toppet bemanning, slik at det til sammen er 800 mill. kr i år. Det er kjempeviktig. Den potten har ikke kommet skikkelig ut til kommunene og ut til den enkelte barnehage ennå, og jeg vet fra aktørene selv at de fremdeles planlegger hvor-

dan de kan disponere de pengene godt. Det håper jeg er med på å hjelpe på den situasjonen Terje og de andre i oppropet beskriver.

Disse pengene er øremerket til å styrke eller avlaste grunnbemanningen i den enkelte barnehage. Midlene skal bidra til at bemanningen styrkes utover den lovfestede bemanningsnormen og pedagognormen, og målet er å styrke bemanningen, redusere arbeidsmengden og bidra til at alle unger får et godt pedagogisk tilbud. De kan også brukes til å ansette flere assistenter, fagarbeidere eller barnehagelærere, eller til tiltak for å avlaste og styrke bemanningen, slik som kjøkkenassistenter, merkantilt ansatte eller andre praktiske støttefunksjoner.

I tillegg til de 800 mill. kr som er øremerket, har vi de 800 mill. kr som er økningen i kommunenes frie inntekter, og som jeg anmoder om skal brukes på barnehage. Vi viderefører også tilskuddsordningen for økt pedagogtethet i levekårsutsatte områder med 216 mill. kr. Det er ekstremt viktig, det treffer godt. Vi har også en storsatsing på arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning fra da vi overtok Kunnskapsdepartementet, fra rundt 100 plasser til nesten 500 plasser i år. Det er jeg veldig stolt over.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [11:27:28]: Det er helt riktig at statsbudsjettforlikene mellom regjeringen og SV de siste årene heldigvis har tatt viktige steg i riktig retning. Det er kommet på plass en egen pott til økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder, en egen pott til toppet bemanning i barnehagen og i tillegg økte overføringer til kommunene, nettopp begrundet med flere ansatte i barnehagene. Likevel: Det viser, er at når pengene ikke øremerkes eller går gjennom tilskuddsordninger, bruker mange kommuner pengene på helt andre ting.

En løsning på det problemet peker jo alle disse organisasjonene på i oppropet, nemlig å styrke den lovpålagte minstenormen for bemanning i barnehagen. Jeg lurer på følgende: Vil statsråden ta initiativ til å styrke normen, slik at de pengene Stortinget bevilget til styrket bemanning i barnehagen, faktisk kommer barna i barnehagen til gode?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:28:17]: Jeg tror jeg ble like skuffet som representanten da jeg så hva det som gikk i den frie rammen, men som ble anmodet om at skulle brukes på barnehage og økt bemanning der – de 800 millionene – enkelte steder gikk til. Vi vet at mange kommuner brukte midlene på å styrke antallet ansatte i barnehagen, men vi vet også at det var kommuner som valgte å plassere midlene i disposisjonsfond, eller å bruke dem på helt andre tiltak, som å la dem gå inn i et større regnestykke ved å kutte eien-
domsskatt og lignende. Sånn skal det ikke være.

Derfor er jeg veldig glad for at vi nå, for i år, ble enige om å legge en tilleggspott der på 800 mill. kr som skal styrke den nasjonale bemanningen, og at vi sånn sett får et enda bedre og mer treffsikkert tiltak.

Jeg vil legge til at vi også jobber veldig med det å få rekruttert unge mennesker inn i arbeidslivet, og vi har 15 mill. kr for å få det til, i samarbeid med sektoren og i dialog med partene om dette, i tillegg til IA-bransjeprogrammet for barnehagene, som vi vet også kan være veldig treffsikkert når det gjelder å ha god, fast og stabil bemanning i barnehagene.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [11:29:28]: Jeg vil si at i møte med bemanningskrisen i barnehagene framstår regjeringen som passiv, for det er hele tiden Stortinget som har måttet legge inn økte midler til nettopp bemanning. Regjeringens plan for Norge har ingen ambisjoner for bedre bemanning eller kvalitet i barnehagen, og når Stortinget da har bevilget mer penger til bemanning i barnehager, tar ikke regjeringen noen konkrete grep for å sørge for at pengene faktisk går til flere ansatte, som å styrke normen.

De bekymringene en lang rekke organisasjoner nå løfter fram i et opprop, er at utilstrekkelig bemanning fører til et for dårlig pedagogisk tilbud, at det fører til utrygghet, manglende oppfølging av barn, usikre omsorgsrelasjoner og dårligere språkutvikling, og at barn som er utsatt for vold, seksuelle overgrep eller andre belastende livssituasjoner, ikke får den oppfølgingen og støtten de trenger.

Er statsråden enig i at det er mye bedre å satse på tidlig innsats i barnehagen enn å vente til barna begynner på skolen og kanskje får større problemer, som diagnoser eller vedtak om særskilt tilrettelagt opplæring?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:30:29]: Jeg vil bare presisere at det er Stortinget som vedtar budsjettene, og jeg må som statsråd forholde meg til de fullmaktene Stortinget gir.

Det finnes også grep jeg kan gjøre, som ikke nødvendigvis koster de store pengene, og noe av det vi har gjort, er nettopp dette med tilskudd til en egen veileder om når man skal sette inn kompetanse og flere ansatte i løpet av barnehagehverdagen. Jeg har opplevd at den veilederen har blitt tatt godt imot av partene. Dette bruker de ansatte som diskusjonsgrunnlag på sin arbeidsplass når det gjelder å bevisstgjøre om når situasjonen er krevende, og når de skal sette inn flere ansatte. I tillegg har veilederen vært viktig nettopp for å tydeliggjøre at hvis ansatte opplever at de ikke har en forsvarlig hverdag, skal de rapportere det. Det skal faktisk varsles om, for dette er forholdet det må ryddes opp i, og dette får man ikke vite hvis ikke eier faktisk vet om det.

Presidenten [11:31:33]: Med det er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:31:37]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:31:40]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmålene 4, 5, 6, 7 og 8, fra henholdsvis representantene Lars Rem, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Bård Hoksrud og Geir Inge Lien til samferdselsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten Tom Staahle til kommunal- og distriktsministeren, er overført til justis- og beredskapsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet må imidlertid utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 17, fra representanten Hans Edvard Askjer til justis- og beredskapsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 18, fra representanten Hanne Beate Stenvaag til justis- og beredskapsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 23, fra representanten Carl-Henrik Myrseth Moltumyr til forsknings- og høyere utdanningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Monica Mølvær.

Spørsmål 25, fra representanten Tor André Johnsen til landbruks- og matministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Kristoffer Sivertsen (FrP) [11:32:07]: «Sykefraværet blant operasjonssykepleierne ved nye Stavanger universitetssykehus har økt til nær 19 pst. etter innflytting i november 2025 – nær en dobling av det som normalt ligger rundt 10 pst. Antall planlagte operasjoner har blitt redusert med om lag 40 per uke, og så langt i år er det registrert rundt 1 500 overtidstimer hos operasjonssykepleierne.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre forsvarlig drift og opprettholde nødvendig operasjonskapasitet ved det nye Stavanger universitetssykehus, slik at pasientsikkerhet, arbeidsmiljø og ventetider ikke svekkes ytterligere?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:32:45]: Det nye universitetssykehuset i Stavanger ble offisielt åpnet 14. januar i år. Som representanten Sivertsen viser til,

har det vært et høyt sykefravær blant en del ansatte ved det nye sykehuset. Dette påvirker naturlig nok kapasiteten og situasjonen til de ansatte som er på jobb. Fra Helse vest og Helse Stavanger er det opplyst at sykefraværet for operasjonssykepleiere på Sentraloperasjon 1 og 2 har vært noe høyt over lengre tid. Per dags dato viser deres oversikter at det var et noe lavere sykefravær i januar enn det var i desember. Det er i så fall en positiv utvikling. Lokalt er det utarbeidet handlingsplaner med konkrete tiltak for oppfølging av sykefraværet – og for å øke operasjonsaktiviteten. Dette følges opp ukentlig.

Når det gjelder antall operasjonssykepleiere i Sentraloperasjon 1 og 2 som har vært på jobb, det som gjerne kalles netto månedsverk, skal det ha vært relativt stabilt de siste årene. Det er også overført noen årsverk av operasjonssykepleiere fra en annen avdeling til sentraloperasjon på Ullandhaug.

Vi vet av erfaring at det i oppstartsfasen alltid er utfordringer med nye, komplekse bygg, som sykehusene i aller høyeste grad representerer. Det er gjort et omfattende forberedelses- og innkjøringsarbeid. Det jobbes nå på alle nivåer for å få til god arbeidsflyt, god drift og gode tilbud til pasientene. Ikke minst vil jeg understreke at sykehusene også skal være gode arbeidsplasser for de mange ansatte. Helse Stavanger er en IA-bedrift som har stor oppmerksomhet rettet mot sykefraværarbeid og fraværsoppfølging.

Departementet holder seg naturligvis løpende orientert om denne situasjonen og ulike utfordringer som oppstår i alle helseregioner fra tid til annen. Den aktuelle situasjonen ved Stavanger universitetssjukehus følges med på, og den følges opp av helseforetaket både lokalt og regionalt. Jeg legger til grunn at situasjonen tas på alvor, og ikke minst at tiltak iverksettes for å sikre pasientsikkerheten så vel som arbeidsmiljøet for ansatte, og selvfølgelig også gode tjenestetilbud til pasientene på både Ullandhaug og Våland.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [11:34:58]: Jeg har snart mistet tellingen på hvor mange ganger statsråden de siste årene har vist til helseforetaket hver gang vi har sett den konsekvensen at investering i bygging av nye Stavanger universitetssjukehus, SUS, som er helsetilbudet til rundt 40 000 mennesker, går ut over pasienttilbudet og de ansatte. Alle skjønner at det er enklere å gjemme seg framfor å ta ansvar, men nå har en over tid sett hvor hardt innsparingene statsråden selv forutsetter skal ha en effekt for at en i det hele tatt får bygget ferdig byggetrinn 2, går ut over pasienter og ansatte. Realiteten er at det er blitt bygget et sykehus en ikke har råd til å drifte. Uansett hvor mye tiltro statsråden har til helseforetaket, er realiteten økte ventetider, reduksjon i

operasjonskapasitet, økt sykefravær, reduksjon i behandlingstilbudet og et helsetilbud som er i ferd med å råtne på rot, rett foran øynene våre.

Vil statsråden nå ta ansvar og sørge for at nye SUS ikke blir et konkursbo, eller vil statsråden fortsette med å sette norgesrekord i å gjemme seg bak helseforetaket?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:36:02]: Det er det regionale helseforetaket som har sørge-for-ansvaret for at vi skal ha gode pasienttjenester. Det er den modellen vi har for å styre sykehusene, og den var også FrP med på å beslutte i sin tid.

Jeg deler ikke denne uendelige svartmalingen fra Fremskrittspartiet. Jeg anbefaler representanten å ta noen besøk til SUS og snakke med de ansatte, tillitsvalgte og verneombud, gå rundt i avdelingene, se på det fantastiske flotte nye sykehuset vi har bygget, og alt det som faktisk fungerer bra. Skal vi gjøre noe med det som ikke fungerer, er det en fordel at vi ikke svartmaler absolutt alt. Jeg tror ikke det er oppskriften på å ta de ansatte på alvor, ei heller bidrar det til god rekruttering til sykehuset eller til at de som jobber der, skal være stolte. Ja, det er utfordringer med å flytte inn i et nytt bygg. Sånn vil det alltid være. Jeg tror alle dem som er i private bedrifter som flytter inn i nye, store bygg, også opplever utfordringer i starten. Sånn er det med sykehusene også.

Jeg mener at det med den økonomiske rammen vi har lagt på bordet i statsbudsjettet, som både kompenserer for demografi og kostnadsvekst og også gir rom for aktivitetssøkning oppå der, vil være mulig å gjennomføre.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [11:37:05]: Jeg opplever at statsråden bagatelliserer problemene en har med SUS. Jeg stiller spørsmål ved dette: Når regjeringen kan reise verden rundt og dele ut bistandsmidler med få kritiske tanker om hva midlene brukes på, eller om de kommer fram til aktverdige formål, er det spesielt at vi i Rogaland ikke er like viktige for regjeringen, og at regjeringen ikke er villig til å rydde opp i den økonomiske krisen SUS står i.

Det er dramatisk at SUS ved åpningen har en gjeld på 11,2 mrd. kr. De trenger 1,4 mrd. kr i nye lån til byggetrinn 2. Samtidig må de betale renter på en halv milliard kroner i året. Det er et faktum at sykehuset ikke har råd til å ha en realistisk bemanning, og så alvorlig som situasjonen er nå, er passiviteten til statsråden en hån mot pasienter og ansatte. Hvordan kan statsråden forsvare at mens staten blir rikere og rikere, blir pasienttilbudet ved SUS redusert? Det ble innført streng ansettelseskontroll. Ventetidene går opp, antall planlagte operasjoner går ned, og vegger må rives på et splitter nytt sykehus fordi en ikke har råd til å drifte det. Erkjenners statsråden at det ikke er helseforetaket som er ansvarlig for konse-

kvensene av politikken som etterleves, men regjeringen?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:38:10]: Jeg registrerer bare at Stavanger universitetssjukehus allerede har behandlet flere pasienter enn det de har gjort det siste året. De tilbyr verdensledende behandling til innbyggerne i Stavanger-regionen. Det er en god og populær arbeidsplass for mange av de ansatte, og jeg er helt sikker på at de som jobber ved Stavanger universitetssjukehus, ikke kjenner seg igjen i denne beskrivelsen. Jeg synes det er beklagelig at representanten her egentlig sier at innbyggerne ikke kan være trygge på at de får god helsehjelp i Stavanger. Jeg lurar på hvilket signal dette sender til hardtarbeidende leger, sykepleiere og helsefagarbeidere, som har jobbet intenst med å få ned ventetidene, som aldri før har behandlet flere pasienter, og som bare vil det beste for sine pasienter, når representanten og hans parti reiser land og strand rundt og driver med denne svartmalingen som det heller ikke er belegg for i fakta.

Det er en tøff økonomisk situasjon for mange sykehus. Derfor har vi rekordstore overføringer til sykehuse- ne, for å avhjelpe omstillingen. Dette er jeg helt sikker på at Stavanger universitetssjukehus kommer til å klare.

Spørsmål 2

Anne Grethe Hauan (FrP) [11:39:28]: «Når sjukdomsbremsende behandling mot Alzheimer, som står for rundt to tredel av alle demenstilfelle, no er godkjend i EU og blir rulla ut i fleire nordiske land, kvifor har ikkje regjeringa sørgt for at Noreg er klar med tidleg diagnostikk og tilgang til behandling, slik at pasientar og pårørande får hjelp før sjukdommen blir alvorleg – i staden for at me ventar til folk treng sjukeheim og kommunane tek den største rekninga?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:57]: 115 000 nordmenn lever i dag med demens. Ifølge Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse kan tallet øke til rundt 235 000 innen 2050. Alzheimers sykdom er den vanligste formen for demens, og gruppen som kan ha behov for behandling, er derfor stor. Det er varslet at flere nye legemidler mot Alzheimer vil komme de neste årene. To slike legemidler er allerede til vurdering i systemet for Nye metoder. Foreløpig er det ingen nordiske land som har tatt i bruk disse medisinene på statens regning.

De foreløpige vurderingene viser at slike behandlinger vil kreve betydelige ressurser. Det gjelder diagnostikk, hyppige MR-undersøkelser og kontinuerlig evaluering av effekt og sikkerhet. Det store pasientvolumet vil

kreve mer personell med kompetanse til både å administrere legemidlene og å følge opp respons og bivirkninger. Også behovet for medisinsk utstyr vil øke. Samtidig vet vi ennå lite om hvordan behandlingen vil påvirke behovet for pleie og omsorg i de senere fasene av sykdommen, når belastningen er størst.

Regjeringen mener derfor at vi må forberede både den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten på nye og potensielt ressurskrevende behandlinger. Det gjelder vurderinger av personellbruk, organisering, legemiddelkostnader og annen ressursbruk. Regjeringen har satt i gang dette arbeidet. En ny demensplan skal legges fram allerede denne våren og gjelde fram til 2030. Planen vil vektlegge forebygging, tidlig diagnostikk og behandling, mer persontilpasset medisin, bedre tjenester og økt bruk av teknologi. Den vil også ta opp særskilte utfordringer i distriktene våre. Bo- og avlastningstilbud og dagaktivitetstilbud må utvikles og skaleres i takt med behovene til pasienter og pårørende.

Dette handler dyppest sett om å sikre trygghet, kvalitet og forutsigbarhet for en stor pasientgruppe. Regjeringen tar ansvar for å møte de endringene som kommer, og bygger på kunnskap, kapasitet og robuste strukturer for framtiden. Slik legger vi grunnlaget for en mer bærekraftig helse- og omsorgstjeneste – for pasientene våre, for de pårørende og for landet som helhet.

Anne Grethe Hauan (FrP) [11:42:09]: Takk for svar. Demens er ei av dei raskast veksande helseutfordringane me står overfor. Over 100 000 menneske lever med demens i dag, og talet vil auka kraftig med ei aldrande befolkning. Alzheimer står for fleirtalet av tilfella, men altfor mange får diagnosen for seint, når språk, funksjonar og evne til å ta eigne val allereie er svekte. Då blir konsekvensane skyvde over på pårørande, og dei største kostnadene kjem for seint i forløpet i kommunane.

Samstundes finst det no moglegheit for tidlegare diagnostikk og sjukdomsbremsende behandling for ei avgrensa pasientgruppe i tidleg fase. Utfordringa er ikkje mangel på kunnskap, men at helsetenesta ikkje er rigga for å ta dette i bruk i tide. Dei regionale helseføretaka leverte i desember 2024 ein rapport til statsråden om kva som må på plass for å kunna ta dette i bruk. Spørsmålet er: Kan statsråden gjera greie for korleis denne rapporten er følgt opp så langt, og kva konkrete føringar regjeringa har gjeve eller vil gje for vidare oppfølging og kapasitetsbygging?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:43:17]: For det første, takk for oppfølgingsspørsmålet. Jeg vil si at jeg er grunnleggende optimist med tanke på at det vil komme medisiner som kan bremse utviklingen av Alzheimer. Det vil skje medisinske gjennombrudd, det vil

komme nye metoder som gjør at vi kan behandle bedre, og at flere kan ha flere gode leveår også med en veldig alvorlig diagnose. Jeg er helt sikker på at det kommer medisinske gjennombrudd som gjør at vi også kan diagnostisere på et enda tidligere stadium. Her er vi positive til alle mulige framskritt.

Vi er opptatt av at Norge også skal være et attraktivt land å gjøre kliniske studier i, at vi skal være en attraktiv samarbeidspartner for legemiddelindustrien, og at vi skal forske mer på demens, for det er store konsekvenser for dem som får ulike demensdiagnoser, og selvfølgelig også for deres pårørende og for helsetjenesten vår. Som jeg sa i svaret mitt, jobber vi med å følge opp de anbefalingene vi har fått. Vi kommer om ikke så altfor lenge med en helt ny demensplan, og så vil disse nye metodene tas i bruk etter hvert som de blir vurdert og nytten står i forhold til kostnadene.

Anne Grethe Hauan (FrP) [11:44:22]: Statsråden viste til Demensplan 2030. Kort sagt er dette ein plan som ikkje er vedteken enno, og som først skal koma neste år. Fram til då går helsetenesta vidare slik det er i dag, og slik det er i dag, har me for lite kapasitet til tidleg utgreiing, for å få fagmiljø med rett kompetanse, og det er lange ventetider mange stader i landet. Sverige og Danmark har allereie rigga systema sine for tidleg Alzheimer-utgreiing og førebur innføring av slik behandling. Me i Noreg ventar framleis. Resultatet er at pasientar kjem for seint inn i systemet, pårørende må ta for mykje ansvar for lenge, og kommunane får rekninga når behovet for tung omsorg kjem. Me likar å tru at Noreg er blant dei beste, men her kjem me sist i gang.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kvifor ventar regjeringa med å rigga helsetenester til ein plan som ikkje er vedteken, og først kjem neste år, og kan statsråden garantera at Demensplan 2030 blir meir enn fine ord og faktisk fører til reell endring?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:45:28]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Nå har jeg sagt to ganger at demensplanen kommer denne våren, ikke til neste år. Som jeg sa i mitt første svar, er det nå to bremsemedisiner mot Alzheimer som er til vurdering i Nye metoder. I tillegg til det gjøres det også en vurdering av blodprøvebaserte diagnostiske tester for å kunne utforske nye måter for tidligere å kunne stille diagnose. Her er det mange initiativer som pågår parallelt, men det er altså foreløpig ingen nordiske land som har tatt i bruk disse bremsemedisinene på statens regning. Det er noen lovende resultater og noen forskningsresultater som viser at dette kan ha effekt på enkelte pasienter, men det er veldig ressurskrevende, og det er for tidlig å si om de medisinene vi i dag har, gir nok nytte sammenlignet med hvor mye de koster.

Jeg er som sagt grunnleggende positiv til at det skjer framskritt. Vi skal selvfølgelig være foregangsland også innenfor demensomsorgen, og når vi legger fram en ny demensplan, vil representanten se at Norge har alle ambisjoner om å fortsette det arbeidet.

Spørsmål 3

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:46:43]: «Fremskrittspartiet mener det er viktig å få en oversikt over hvordan ordningen med godkjenningsfritak for legemidler utenfor kliniske studier praktiseres. I svaret på mitt skriftlig spørsmål nr. 1 059 opplyser statsråden at 'svært få' avslag på søknader om godkjenningsfritak etter legemiddelforskriften § 2-5 åttende ledd påklages.

Kan statsråden klargjøre hvilket datagrunnlag han bygger denne opplysningen på?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:47:15]: Etter det Direktoratet for medisinske produkter opplyser, har norske leger og tannleger i perioden 2021–2025 sendt om lag 2,37 millioner søknader om bruk av legemidler via systemet for godkjenningsfritak. I tillegg kommer et betydelig antall søknader på papir. Disse søknadene omfatter i all hovedsak legemidler som har markedsføringstillatelse i et annet land, men ikke i Norge.

Der slik markedsføringstillatelse i et annet land ikke foreligger, kan Direktoratet for medisinske produkter etter en medisinsk grunnlagt søknad fra lege, og på den personlige ansvar, gjøre unntak fra kravet om markedsføringstillatelse etter bestemmelsen i § 2-5 åttende ledd.

Som jeg opplyste om i mitt svar på spørsmål nr. 1 059, har legemiddelmyndighetene i perioden behandlet totalt ca. 230 000 søknader. Direktoratet har ikke kunnet opplyse hvor mange av disse søknadene som knytter seg til § 2-5 åttende ledd. Direktoratet fører heller ingen løpende oversikt over hvor mange av disse søknadene som har blitt innvilget.

Da jeg i mitt tidligere svar opplyste at svært få avslag etter § 2-5 åttende ledd blir påklaget, bygger denne opplysningen på informasjon mottatt fra Direktoratet for medisinske produkter. Direktoratet opplyste at de kun har løpende registreringer av klager fra 2021 og fram til i dag, og at det ikke er registrert klager knyttet til åttende ledd før høsten 2025. Før dette tidspunktet forelå det altså ingen klager i direktoratets systemer som gjaldt slike søknader representanten spør om. Høsten 2025 tok Direktoratet for medisinske produkter tre klagesaker etter bestemmelsen.

Departementet har i tillegg gjennomgått egne klagesaksarkiver for perioden helt tilbake fra 2010 til 2025 for å identifisere eventuelle tidligere klagesaker etter § 2-5

åttende ledd. Denne gjennomgangen viser at departementet ikke har mottatt eller behandlet andre klager etter bestemmelsen enn dem som ble oversendt fra direktoratet høsten 2025, så opplysningene bygger også på denne gjennomgangen.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:49:34]: Jeg takker for svaret. De tallene og opplysningene statsråden kommer med, må vi også gå nærmere inn på i etterkant. I og med at Direktoratet for medisinske produkter åpenbart har et datagrunnlag for å kunne si noe om klagevolumet, hvorfor kan ikke de samme kildene benyttes til å sammenstille oversikten over antall mottatte søknader og antall innvilgelser etter § 2-5 åttende ledd, som Fremskrittspartiet har bedt om en oversikt over?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:50:04]: Jeg svarer på alle de spørsmålene jeg får fra Stortinget, og representanten er selvfølgelig helt fri til å stille ytterligere spørsmål, hvis representanten ønsker at jeg skal innhente mer informasjon om dette. Dette er den vurderingen direktoratet har gjort fram til i dag, og dette er den vurderingen vi har gjort i departementet, når vi altså har gått mange år tilbake og sett på hvilke saker vi har. I spørsmålet ble det jo spurt om hvilke datagrunnlag vi bygger opplysningene på, og jeg håper at dette gir et svar på det datagrunnlaget. Hvis det er ubesvarte spørsmål etter denne runden, får vi eventuelt komme tilbake til det.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:50:42]: Ja, det tror jeg nok det vil være et stort behov for å gjøre, for hvordan mener statsråden at de svarene han her gir, og det som har vært besvart hittil, er forenlig med Direktoratet for medisinske produkters journal- og arkivplikt og offentliglovas forutsetninger om gjenfinning og innsyn? Hvordan skal Stortinget kunne utføre en reell kontroll med praksisen dersom sånne opplysninger ikke lett kan framskaffes på Stortingets spørsmål?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:51:11]: Nå har jeg jo svart ganske utfyllende på dette spørsmålet, basert på de dataene det var enkelt å få ut av direktoratet, og jeg mener at de svarene i stort underbygger at det er svært få av disse sakene. Det har vært vanskelig å finne eksempler på dem. Jeg legger til grunn at direktoratet følger alle lover og regler om både journalføring og arkivering, og offentligheten kan be om innsyn i det offentligheten skal ha innsyn i. Et annet spørsmål med så store datasett er hva en enkelt kan hente ut til statistiske formål, og hva en ikke enkelt kan hente ut til statistiske formål. Her har en altså gjort et manuelt arbeid og sett på de dataene en har, og etter beste evne svart på det spørsmålet representanten har. Hvis represen-

ten har flere spørsmål, vil jeg selvfølgelig også sørge for å innhente svar på det fra direktoratet og opplyse så godt jeg kan.

Spørsmål 4

Fra Lars Rem til samferdselsministeren:

«I sitt skriftlige svar 20. januar 2026 uttaler statsråden at økningen i ulykker og vogntogstans i Innlandet «handler mer om atferd og/eller risikoforståelse enn dårlig eller manglende vinterutrustning».

Mener statsråden bokstavelig talt at ansvaret primært ligger hos sjåførene – ikke ved vinterdrift, brøyting eller salt/logistikk på utsatte strekninger, og på hvilke konkrete faglige grunnlag bygger statsråden denne vurderingen?»

Spørsmål 5

Fra Frank Edvard Sve til samferdselsministeren:

«Kostnaden på drifts- og vintervedlikeholdskontrakt har gått til himmels dei siste åra, og dette blir ikkje stort betre ved at Statens vegvesen no også ønskjer at el-brøytebilar skal inn i desse kontraktane.

Kan statsråden gjere greie for kvifor desse kontraktene har auka så mykje i pris, og samtidig leggje fram kva kostnadsauken blir dersom el-lastebilar også skal nyttast til vintervedlikehold?»

Spørsmål 6

Fra May Helen Hetland Ervik til samferdselsministeren:

«Ti personer mistet livet i trafikken i januar 2026, fordelt på ni ulykker. Det er dobbelt så mange som i januar 2025, og det høyeste tallet for januar siden 2016. Åtte av de omkomne døde i møteulykker, og i fire av disse ulykkene var tungbil involvert.

Vil statsråden redegjøre for hvilke tiltak regjeringen planlegger for å snu den negative utviklingen i trafikk-sikkerheten, herunder hvilke konkrete tiltak som vurderes for å redusere risikoen for møteulykker og ulykker der tunge kjøretøy er involvert?»

Spørsmål 7

Fra Bård Hoksrud til samferdselsministeren:

«Ifølge oversikten fra regjeringen over planlagte saker til Stortinget vårsesjonen 2026 er det fravær av veirelaterter saker til Stortinget denne sesjonen. Det er store

behov for utbygging av trygge hovedveier mange steder i landet, og flere prosjekter forsinkes og utsettes.

Kan statsråden redegjøre for bakgrunnen for regjeringens nedprioritering av veisektoren samt når Stortinget kan forvente at veiprosjektene som har et avklart flertall i Stortinget etter behandlingen av Nasjonal transportplan, kommer til behandling?»

Spørsmål 8

Fra Geir Inge Lien til samferdselsministeren:

«Den 4. februar kunne NRK avsløre at Samferdselsdepartementet i lang tid har visst om at dobbeltspor til Hamar blir både betydelig dyrere og flere år forsinket.

Hvorfor valgte statsråden ikke å informere Stortinget om dette, og mener statsråden det er en god fremgangsmåte at Stortinget, som har bevilget pengene til prosjektet, blir kjent med kostnadssprekken og den betydelige forsinkelsen gjennom media?»

Presidenten [11:52:10]: Spørsmålene 4–8 er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 9

Hilde Grande (FrP) [11:52:32]: «Lofoten, Vesterålen og Harstad-regionen er Nord-Norges tettest befolkede område med rundt 120 000 innbyggere, og står for betydelig verdiskaping, men mangler fullverdig transmissjonsnett.

Mener statsråden i tråd med regjeringens mål om grønn omstilling, elektrifisering og industriutvikling at hele regionen i praksis kan bli stående mange tiår uten forutsigbarhet for når et fullverdig transmissjonsnett kommer, og hvilke konkrete grep vil statsråden ta for å sikre at nettutviklingen planlegges og gjennomføres slik at kapasiteten faktisk er tilpasset behovet?»

Statsråd Terje Aasland [11:53:16]: Jeg deler oppfatningen representanten Grande har. Det må bygges mye mer nett, og raskere enn det noen gang tidligere er gjort. Det har vært et politisk forsømt område i altfor mange år å sikre tilstrekkelig nettkapasitet rundt omkring i egentlig hele landet. Det er ingen tvil om at den regionen det vises til her, er i en situasjon hvor det trengs å bygges ut nett så raskt som mulig.

Nå har Statnett sin områdeplan og sine løsninger ute på en ekstern kvalitetssikring, som departementet sørger for. Jeg går ut fra at man kan få etablert en ny konsesjon og et nytt system for å sikre kraftforsyningen til denne regionen på en god måte i løpet av så kort tid som mulig, men det tar noe tid å gjøre det. Det er egentlig uheldig, men regjeringen har gjort betydelige tiltak for å

styrke saksbehandlingskapasiteten i NVE og har gjort konsesjonssystemene enklere, og det ser vi nå veldig gode resultater på. Jeg har håp om at denne regionen også kan få en tilfredsstillende kraftløsning med tilstrekkelig kapasitet i nettet så raskt som mulig.

Vi har sett at kraftforbruket i Lofoten, Vesterålen og Harstad-regionen har økt mye de siste årene, samtidig som det er reservert kapasitet til nytt og økt forbruk. Det gjør at det er begrensninger. Det er en begrensning på å ta ut kraft over 1 MW, som må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Jeg har også gitt veldig klar beskjed til både Statnett og de regionale netteierne om at man skal utnytte den kapasiteten som er tilgjengelig i nettet, så godt som overhodet mulig, sånn at man ikke hindrer næringsutvikling, næringsetableringer osv. i den fasen man er inne i nå.

Jeg har god tro på at vi kan få til en løsning snart. Ifølge Statnett er målet å kunne åpne opp for vanlig forbruksvekst i 2028. Jeg er glad for at Statnett prioriterer området høyt framover, og forutsetter at Statnett gjør sitt ytterste for å utbedre nettsituasjonen i området så raskt som mulig, og at de også har et godt samarbeid med Noranett for å finne de riktige løsningene som kan gi raskest resultat.

Hilde Grande (FrP) [11:55:37]: I konseptvalgutredningen, KVVU-en, for 420 kV-linjen til Lofoten, Vesterålen og Harstad-området legger Statnett et strømbehov til grunn fram til 2030 som gir en årlig forbruksøkning på ca. 11 pst., men etter 2030 forutsettes bare 0,5 pst. årlig vekst. Mener statsråden det er faglig forsvarlig å bruke en sånn rapport med så lav forbruksprognose som grunnlag for nettplanlegging i en periode der det legges opp til elektrifisering, næringsutvikling og øvrig samfunnsutvikling, eller vil statsråden be Statnett oppgradere forbruks- og lastprognosene for regionen i samråd med de lokale nettselskapene?

Statsråd Terje Aasland [11:56:27]: Nå er det nettselskapene gjennom energiloven som i utgangspunktet skal dimensjonere nettet og utviklingen av nettet, og de skal gjøre det uten opphold når det gjelder den forbruksveksten som er der. Når vi nå har denne på ekstern kvalitetssikring, er de prognosene som ligger til grunn, noe av det som blir vurdert.

Jeg har lyst til å understreke at vi svært ofte rundt omkring i landet ser at man ønsker å styrke kapasiteten kanskje mer enn det som ligger til grunn i prognosene om framtiden. Hvis vi hadde gått inn og politisk bestemt at man skal bygge 420 kV med full kapasitet over hele landet til enhver tid, hadde nettleien blitt betydelig mye dyrere. Vi må gjøre dette innenfor samfunnsøkonomiske rammer som gjør at man kan holde også nettleiekostnadene nede, men samtidig har jeg lyst til å understreke

at når man bygger nytt nett, skal den nettkapasiteten tåle framtidens forbruksøkninger på en god måte.

Hilde Grande (FrP) [11:57:24]: Nå har vel vi i Lofoten den høyeste nettleien i hele Norge. Det er jo fordi det kun er privat utbygd nett der. Hovedutfordringen i regionen er ikke mangel på kraft, men det er manglende overføringskapasitet. I KVU-en legges det opp til å vente og se om det blir behov, men utgangspunktet er at det tar ca. 15 år å bygge en sånn linje. Det vil gå mange tiår før man kan ha 420 kV i transmisjonsnettet i drift i regionen.

Mener statsråden det er tilstrekkelig å gjennomføre en sånn nettutbygging uten en helhetlig plan, eller vil statsråden ta initiativ til at man fastsetter et helhetlig mål for nett? Tenker statsråden at vi skal frakte strøm i trillebår i Lofoten i årene framover?

Statsråd Terje Aasland [11:58:17]: Som jeg sa, er jeg opptatt av at vi har et godt utbygd kraftnett som kan ta vare på de etableringene og den forbruksveksten som kommer i tiden framover, og at vi ser dette i en helhetlig sammenheng, med kapasiteten i regionalnettet og hvordan den utvikler seg. Etter det jeg forstår, har Nora-nett gitt uttrykk for at de kan løse mye med 132 kV i dette området. Jeg har registrert at det er et stort ønske om å få 420 kV helt fram. Det er de tingene som nå blir vurdert, men det er opp til Statnett og Noranett å finne gode løsninger også for denne regionen. Det er det de er pålagt gjennom energiloven, og da skal det være tilstrekkelig kapasitet for den forbruksveksten som kommer.

Når det gjelder å transportere strøm i trillebår, er jeg fullt ut innforstått med at det er en totalt umulig oppgave. Vi har som sagt gjort betydelige tiltak nå for å bedre nettkapasiteten i hele landet. Det er synd at ikke det arbeidet startet mye tidligere enn det det har gjort, for det burde vært tilfellet.

Spørsmål 10

Finn Krokeide (FrP) [11:59:38]: «Det vises til mitt skriftlige spørsmål nr. 1 317, som statsråden besvarte den 3. februar i år. Tematikken for spørsmålet var regjeringens praktisering av DNS-blokkering, og Stortingets uttrykte forutsetninger for bruk av DNS-blokkering.

Kan statsråden redegjøre for hvordan regjeringen tar kontroll- og konstitusjonskomiteens uttalelser på alvor i saken om DNS-blokkering?»

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [12:00:10]: Stortinget har vedtatt et lovverk som gir Lotteritilsynet mulighet til å pålegge internetttilbydere å gjennomføre DNS-

blokkering av nettstedet som tilbyr pengespill rettet mot det norske markedet uten tillatelse. I etterkant av lovprosessen har Stortinget i et anmodningsvedtak bedt om at hensynet til personvern og informasjonsfrihet skal reguleres ytterligere i en forskrift.

Departementet har ment at dette allerede er tilfredsstillende ivarettatt gjennom lovbestemmelsen om DNS-blokkering med tilhørende forarbeider, og har redegjort for dette i flere omganger. Regjeringen tar imidlertid på alvor at kontroll- og konstitusjonskomiteen ikke er enig. Derfor har vi igangsatt et forskriftsarbeid om DNS-blokkering, i tråd med Stortingets ønsker. Arbeidet med forskriften er høyt prioritert i departementet, og vi håper å sende et forslag på høring i løpet av kort tid.

Finn Krokeide (FrP) [12:01:09]: Takk for svaret.

I et annet skriftlig spørsmål om samme tematikk, spørsmål nr. 871, som statsråden besvarte den 7. januar, ble det vist til at «etablerte regler om lovgivningslære og rettskildelære» lå til grunn for vurderingen om at DNS-blokkering kunne iverksettes. Kan statsråden redegjøre for hvordan de ulike rettskilder har vært vektet ved den rettskildevurderingen som har vært foretatt?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [12:01:41]: Vi må forholde oss til den hjemmelen Stortinget faktisk har vedtatt, den trådte i kraft uten betingelser om forskrift. Verken i lovteksten, i forarbeidene eller engang i det opprinnelige anmodningsvedtaket sier de at iverksettelsen må vente på en slik forskrift. Komiteermerkningen som kom i ettertid, kan ikke i seg selv skape nye rettslige vilkår. Som nevnt sier heller ikke denne noe om at iverksettelsen av vedtaket må avvende en forskriftsregulering.

Vår tolkning var og er at Stortinget ønsket et forskriftsarbeid, men at loven kunne og skulle tas i bruk – i tråd med den kompetansen Stortinget selv har gitt Lotteritilsynet.

Finn Krokeide (FrP) [12:02:25]: La meg avslutningsvis oppstille et spørsmål som kan si noe om kvalitetssikringen av denne rettslige vurderingen. Har Justis- og beredskapsdepartementet vært involvert i den vurderingen som her er gjort av de «etablerte regler for lovgivningslære og rettskildelære», eller er dette noe Kultur- og likestillingsdepartementet har gjort på egen hånd?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [12:02:51]: Jeg kan forsikre representanten om at det er god kompetanse på lov og rettskildelære også i Kultur- og likestillingsdepartementet. Det er en betraktelig andel jurister som jobber med håndheving og iverksetting av de lovene

Stortinget vedtar. Dermed er det også naturlig at det departementet som iverksetter Stortingets lovvedtak, også vurderer rettskildene og kompetansen på det. Det er gjort i tråd med at det er departementet som har gjort de vurderingene.

Spørsmål 11

Fra representanten Tom Staahle til kommunal- og distriktsministeren:

«Ullensaker opplever et økende press i forbindelse med lovpålagte tjenester og kostnader knyttet til innvandring og sosialtjenester. I dag stilles det få krav, men de økonomiske byrdene for kommunen øker. I dag kan man oppholde seg ulovlig i landet og samtidig misbruke norske velferdsordninger, uten at det får raske og konsekvente reaksjoner.

Når kan vi forvente å få et helhetlig kontrollregime som kobler umiddelbar retur av personer uten opphold med obligatorisk fysisk oppmøte og verifisering for mottakere av langvarige ytelser?»

Presidenten [12:03:23]: Spørsmål 11 er overført til justis- og beredskapsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet må imidlertid utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 12

Helge André Njåstad (FrP) [12:03:41]: Spørsmålet mitt til kommunal- og distriktsministeren er:

«Stord kommune held på med ny kommuneplan, og i dialogen mellom kommunen og statsforvaltaren har det oppstått ein diskusjon om naust, som det er mange av langs kysten, kan ha innlagt vatn og avløp.

Meiner statsråden at dette er nasjonale interesser eller eit lokalt spørsmål som lokaldemokratiet kan avgjere?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:04:04]: Den konkrete kommuneplanen i Stord kommune, som representanten viser til, er fortsatt under behandling. Det er derfor ikke riktig av meg å gå inn i den konkrete problemstillingen om mulige innsigelser til kommunens arealplan, men jeg kan si noe om den lange, flotte kystlinjen vår.

Strandsonen er viktig for friluftsliv, bosetting og næringsliv. Fiskeri, havbruk og reiseliv er eksempler på næringer som er avhengig av areal i tilknytning til sjøen. Regjeringen har lagt opp til større handlefrihet i områder med lite utbyggingspress. I pressområdene er vi strengere. Jeg vil likevel understreke at all utbygging i strandso-

nen skal vurderes opp mot hensynet til naturmiljø, friluftsliv og andre allmenne interesser i strandsonen.

Verktøyet for en god forvaltning av strandsonen er kommunenes arealplaner. Å ivareta allmenne interesser i strandsonen er åpenbart en nasjonal interesse. Det er derfor viktig at kommunene følger opp de statlige planretningslinjene for differensiert forvaltning av strandsonen. Disse retningslinjene gir nasjonale føringer for kommunenes planlegging i strandsonen i ulike deler av landet og ble sist oppdatert før regjeringsskiftet.

Kommunale arealplaner som kan bidra til unødvendig nedbygging av 100-metersbeltet langs sjøen, kan være i strid med nasjonale interesser for strandsonen. Dersom en kommune er uenig i en innsigelse til en arealplan som åpner for nedbygging av strandsonen, kan de bringe saken inn til mitt departement. Jeg legger til grunn at med den brede erfaringen representanten har, vet han også at det er derfor jeg er tilbakeholden med å gå inn i en sak som kan havne der.

Helge André Njåstad (FrP) [12:05:47]: Eg takkar statsråden for svaret, sjølv om han svarte på alt anna enn det eg spurde om. Spørsmålet mitt var ganske enkelt. Det handlar ikkje om å byggja ned strandsona, for her snakkar me om bygg som allereie står der. Det handlar om ei bestemming i kommuneplanen i ein kommune i den mildaste kategorien, om i kva grad naust kan ha innlagt vatn og avløp.

Eg skal ikkje læra nokon kvifor det er fordelar med vatn og avløp, men driv ein på vanleg vis på sjøen, oppbevarer båt og fartøy i naustet og tek med fangst tilbake, kan det vera ein fordel å ha innlagt vatn og avløp for å kunna sløya fisken. Det kan òg vera andre behov som gjer at vatn og avløp er fornuftig å ha når ein oppheld seg mykje på kysten, den flotte kysten eg er einig med statsråden i at me har.

Det eg synest er litt spesielt, er at statsforvaltaren i dialogen med kommunen seier at det er nasjonal interesse om ein har vatnet på innsida eller utsida av naustet, og om ein har eit avløp så ein kan sløya fisken på ein berekraftig, miljøvenleg måte, i staden for at ein skal sløya han og hiva det tilbake i sjøen. Er det verkeleg nasjonal interesse å leggja seg bort i sånt?

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:06:55]: Det er riktig som representanten er inne på, at Stord kommune ligger i sone 3, der det er mindre press på strandsonen. Kommunene har større handlingsrom for planleggingen i strandsonen enn man har i sone 2, og aller strengest er det i sone 1.

Planretningslinjene er likevel tydelige på at det ikke bør tillates utbygging i områder som har spesiell verdi for friluftsliv, allmenn ferdsel, naturkvaliteter, naturmangfold, kulturmiljø og landskap. Det er også sånn at i

sone 3 bør hensynet til bolig og næring prioriteres framfor fritidsbebyggelse.

Det jeg oppfatter at denne diskusjonen handler om, er at i det øyeblikket man etablerer et våtrom i et naust – det har jeg også opplevd i egen kommune – kan det være gode grunner til å tenke gjennom at det blir mer krevende for kommunen å ha oversikt over hva som er bruken av bygningen, og det er jo bruken av en bygning som først og fremst avgjør om det er naust eller fritidsbebyggelse. Det er klart at en sånn tilrettelegging vil kunne ha betydning, og den diskusjonen skal de få gjøre seg ferdig med.

Helge André Njåstad (FrP) [12:08:05]: No begynte statsråden å koma inn på det som er kjernen her. Det er ei veldig spesiell haldning at dersom ein godkjenner noko så naturleg i 2026 som å ha innlagt vatn og avløp, så ein både kan gå på toalettet og sløya fisk, tenkjer ein at ein då kan ha ein annan bruk enn det kommunen har godkjent for. Det verkar veldig spesielt å leggja til grunn ei sånn forståing av regelverket.

Eg meiner at lokaldemokratiet, og Framstegspartiet er veldig tydeleg på det, skal få lov til å bestemma noko så sjølsagt som kva som skal kunna vera inne i eit naust – og det er framleis eit naust.

Då må eg stilla spørsmålet tydelegare, for å få eit tydeleg svar: Meiner statsråden at det skal vera forbode for ein kommune i Noreg å kunna godkjenna vatn og avløp i alle former for naust, eller skal det vera opp til lokaldemokratiet i planprosessar sjølv å kunna ta stilling til det?

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:08:51]: Svaret på det er nei, det mener jeg ikke.

Jeg forsøkte å resonnerer litt rundt denne problematikken uten å gå inn i saken. Jeg tror representanten forstår veldig godt at den diskusjonen som nå går mellom kommunen og statsforvalteren, må få gå uten min innblanding. Sånn må det nesten være.

Jeg håper at vi i denne saken, som i de aller fleste andre saker der det er ulike syn mellom statsforvalter og kommune, finner løsninger lokalt. I fjor var det 13 saker, mener jeg det var, som ble sendt til departementet, der man ikke fant ut av det lokalt. Det beste er jo at man klarer å finne disse løsningene lokalt.

Presidenten [12:09:31]: Neste spørsmål er fra representanten Bård Ludvig Thorheim til næringsministeren. Representanten synes ikke å være til stede i salen.

Vi går da videre til spørsmål 14, som stilles av representanten Marius Arion Nilsen – også til næringsministeren.

Spørsmål 14

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:09:56]: «Strømprisene har over lengre tid vært svært høye i Norge. I januar så vi priser over hele landet, utenom NO4, på mer enn 120 øre/kWt pluss avgifter, mva. og nettleie. Dette er mer enn fire ganger høyere strømpriser enn historiske normalpriser fram til 2020. Den særnorske formuesskatten er ødeleggende for konkurransekraften, og innføringen av ETS2 samtidig som man beholder særnorske CO₂-avgifter, svekker den ytterligere.

Kan statsråden forklare rasjonen bak at Arbeiderparti-regjeringen stadig svekker norsk næringslivs konkurransekraft?»

Statsråd Cecilie Myrseth [12:10:35]: Det er vel ingen hemmelighet at jeg er uenig i representantens beskrivelse av næringslivets konkurransekraft. Det går overordnet godt i norsk økonomi. Det er lav ledighet. Oslo Børs endte i 2025 med en rekordnotering, oljeprisfall til tross. Samlet økt produksjon, omsetning, verdiskaping og eksport i industrien i 2025 og forventninger for 2026 gir fortsatt samlet vekst.

Selv om det går rimelig godt for mange bedrifter, er det mer krevende i noen bransjer, og det er også stor usikkerhet i den tiden vi lever i nå. Næringslivet skal ha trygghet til å satse gjennom gode og forutsigbare rammevilkår over tid. Det er viktig for regjeringen.

Regjeringen har tatt flere grep for at bedriftene skal kunne få større forutsigbarhet, også for sine strømkostnader. Regjeringen har lagt til rette for fastprisavtale for næringslivet. I januar kunne bedrifter i prisområde NO2 inngå fastprisavtale til ned mot 66 øre/kWt. I tillegg har regjeringen sørget for lavere nettleie. Endringene i statsbudsjettet for 2026 medfører en samlet reduksjon i elavgiften på om lag 1,9 mrd. kr i 2026. Samtidig blir flaskehalsinntektene brukt til å holde nettleien nede i områder med høye strømpriser.

Det å sikre tilgangen til kraft, mer fornybar kraft og at man har infrastrukturen som trengs, er viktig for denne regjeringen. Det er også en prioritering – derav havvindsatsingen til regjeringen, som kommer til å bidra til at vi får på plass mer energi.

For å skape forutsigbarhet rundt skatt har regjeringen tatt initiativ til en skattekommisjon på tvers av politiske skillelinjer. Det har ikke FrP vært særlig interessert i. Med det ønsker vi å inngå forlik til det beste for konkurransekraften og for samfunnet som helhet.

Vi må nå klimamålene våre. Det er også viktig for å sikre konkurransekraften og for å sikre at vi får til den omstillingen vi nå er på vei igjennom. Det er en av grunnene til at et av de viktigste prosjektene i Regjeringens plan for Norge nettopp er å sikre økt konkurransekraft. Det gjør vi ikke alene – heller ikke jeg, på mitt område.

Det er viktig å satse mer på forskning og innovasjon. Næringsrettet forskning trenger vi mer av – KI og kvanteteknologi. Vi er nødt til å få til enda mer forenkling for næringslivet. Det vil spare dem for penger om man tar ned regelverksbyrden de har i dag.

I tillegg er kraft en utrolig viktig del av det å sikre konkurransekraften framover, men også det internasjonale samarbeidet. Det å hegne om EØS-avtalen, samarbeidet med Europa, med andre europeiske land, er også viktig for å sikre norsk konkurransekraft.

Til sist: Vi kan ikke drive og tulle med et prosjekt som Melkøya om vi skal sikre nok kraft i nord, men også forutsigbarhet for viktige aktører som Equinor.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:13:41]: Jeg takker for svaret. Jeg vet at næringsministeren ikke er energiminister, så jeg skal ikke gjøre dette om til en energidebatt. Skattekommisjonen er vi ikke med på fordi vi mener det er feil at man har et så høyt skattetrykk, såpass mange særnorske og skadelige skatter, så det burde ikke være en overraskelse for næringsministeren at vi ikke går med på å legitimere Arbeiderpartiets politikk der.

Så kommer man inn på klimamål, og det er jo det som er problemet. Man kan ønske seg økt konkurransekraft, som næringsministeren tydeligvis gjør, og så er det forskjell på politikken man fører, og realismen i det man ønsker. Man ser nå at konkurransekraften svekkes i hele Europa, og at klimamålene gjør at til og med Tyskland nå må innføre «industriestrompreis» – 50 øre/kWt. Det er nærliggende da å tro at regjeringen skal følge etter på alt av klimamål og alt av skadelig politikk fra Europa, men skal man ikke ha noe som helst av tiltak? Er det sånn at hvis man først sier a, skal man ikke si b, men bare akseptere at industrien får vanskelige vilkår i Norge?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:14:46]: Jeg er usikker på om jeg forsto spørsmålet til representanten. Jeg hadde kanskje håpet – selv om jeg ikke trodde – at FrP skulle inngå i brede forlik. Når man er blitt det største opposisjonspartiet i Stortinget, bærer det med seg et ansvar, også når det gjelder ulike forlik. Det er noe som kanskje er lurt for FrP å ta inn over seg. Det er viktig for næringslivet, og på viktige områder får vi til forlik der det er mulig. Det er jo det initiativet Arbeiderpartiet ved finansministeren har tatt, men der vil ikke FrP være med.

Man har et bilde av hva industrien trenger. Jeg synes kanskje representanten burde bruke litt mer tid med norsk industri, besøke norske industribedrifter og ikke minst forstå sammenhengen med det som skjer i resten av Europa – hvordan det påvirker industrien her hjemme, og hvor viktig det er for dem at vi følger med på den utviklingen som er i Europa, at det har direkte betyd-

ning for konkurransekraft her hjemme. Det er bare å ta seg en kaffekopp med norsk industri, om så.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:15:49]: Jeg takker for det. Jeg møtte norsk industri senest i går kveld, så det går veldig greit. Jeg tok opp de samme bekymringene som her. Problemet er jo ikke hva industrien nødvendigvis ønsker. Problemet er politikken politikerne vedtar. Det høres ut som man får forskjellige bilder servert når man er der ute og møter næringslivsaktører. Man har jo to ører og én munn, så det er lurt å lytte til hva næringslivet sier, for de roper alarm, og det gjør mange investorer og gründere også. Man har de siste årene sett at 120 store norske selskaper, viktige selskaper, er blitt solgt, og det er bare toppen av kransekaken. Norge er dårligst i Skandinavia på innovasjon ifølge en ny, fersk EU-måling som kom i slutten av 2025. Vi ser nå strømpriser som 4,75 kr på Østlandet i går og 3,78 kr i Nord-Norge. Det er jo det som er problemet nå: formuesskatt, strømpriser, høy beskatning og lav innovasjon.

Det er massevis av problemer, men skal man vente til konkursraset kommer eller til alle parametere peker feil vei, før man tar tak og endrer kurs?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:16:54]: Jeg er i hvert fall ikke med på den svartmalingen av norsk næringsliv og industri som representanten her legger opp til. Vi står i en veldig utfordrende tid, ikke minst med tanke på den globale politiske situasjonen rundt oss, som bidrar til å endre rammebetingelsene ganske så raskt. Da må vi være på den ballen. Vi er nødt til å snakke med dem som er partnere og allierte for oss.

Når det gjelder strøm, har vi jo tatt noen grep. Vi har innført norgespris, som er veldig viktig for dem som har hatt høye strømrregninger. Det er en prioritering fra regjeringen. Vi har innført muligheten til å inngå fastprisavtaler for næringslivet. Det er også viktig for næringslivet. Samtidig er det en helhet der, og når man snakker med næringslivet, har de behov for den helheten, også det at staten skal stille opp når vi går gjennom den omstillingen vi er i, både med digitalisering og med kutt av utslipp. Da trenger man også å ha aktive virkemidler som er statlige. Det er også noe FrP vil legge ned, så man er flink til å svartmale, men man har veldig få løsninger.

Presidenten [12:17:56]: Vi kan da gå tilbake til spørsmål 13 – nå som representanten Thorheim har kommet til salen.

Spørsmål 13

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:18:09]: Takk for muligheten, president, og beklager.

«Næringsinvesteringer har sunket under Støre-regjeringen, og de ser heller ikke ut til å ta seg opp til samme nivå som under forrige regjering, selv i et perspektiv frem mot 2030, ifølge tall og fremskrivninger fra SSBs Økonomiske analyser 4/2025.

Hvordan forklarer statsråden dette?»

Statsråd Cecilie Myrseth [12:18:33]: Takk for spørsmålet – det er fint å se representanten i salen!

Investeringene i norsk verdiskaping vil alltid være høyt oppe på agendaen for meg som næringsminister. Da er det viktig å huske på at det er mye som også går bra i norsk økonomi. Vi har lav ledighet, vi har høy sysselsetting, og det skapes verdier over hele landet. Vi har et næringsliv som er i vekst.

SSB kunne også nylig melde om økte investeringer i fastlandsnæringene og vekst i fastlandseksporten i fjor. At tall for samlede investeringer svinger, er ikke noe nytt. Regjeringen Støre tiltrådte i 2021. Av årene med Solberg-regjeringen og Støre-regjeringen var 2022 et toppår for fastlandsinvesteringene, målt i faste priser. Siden har tallet gått noe ned. Som andel av fastlands-BNP er imidlertid næringsinvesteringene ganske så stabile over begge regjeringerperiodene.

Regjeringen prioriterer norsk verdiskaping og konkurransekraft høyt. Det er et sentralt prosjekt i Regjeringens plan for Norge nettopp å styrke konkurransekraften. Regjeringen vil legge til rette for at næringslivet har stabile og ikke minst forutsigbare rammevilkår i en ganske mye mer urolig verden. Forutsigbarhet er også helt sentralt når næringslivet skal ta langsiktige investeringsbeslutninger. Et eksempel på det er regjeringens videreføring av langsiktige signaler om framtidig avgiftsnivå på CO₂-avgiften, som regjeringen Solberg la til grunn i sin klimamelding i 2021.

Vi er også opptatt av å ha et effektivt kraftsystem og et kraftnett som gir tilgang til energi der det trengs, og har satt et mål om at industrien skal ha tilgang på ren og rimelig kraft. Vi vil satse på både kunnskap, forenkling og teknologiutvikling og jobbe for økt privat forskningsfinansiering, som er utrolig viktig for å sikre både konkurransekraft og investeringer framover.

I 2026 tar vi flere grep for å styrke konkurransekraften. Regelverksbyrden skal reduseres for å muliggjøre raskere utbygging av samfunnskritisk infrastruktur og lavere administrative kostnader for næringslivet. Jeg ønsker å bidra til at vi nå skal effektivisere virkemiddelapparatet og legge til rette for et tett samarbeid med næringslivet på det. Vi ønsker også å sette ned en omstillingskommisjon. I tillegg har vi en skattekommisjon. Det jobbes på flere viktige felt, ikke minst er arbeidet som skjer på kraft, utrolig viktig for å sikre konkurransekraften.

Nå er vi nødt til å jobbe tett sammen politisk og også med næringslivet for å styrke vår egen konkurransekraft – ikke bare nå, men på sikt. Det er ikke et arbeid vi bare skal gjøre alene i Norge, det er viktig å gjøre det i tett dialog med Europa og våre mange partnere der.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:21:29]: Takk for svaret, men det er feil at næringsinvesteringene har vært relativt stabile under begge periodene. Ifølge SSBs tall var det en kraftig vekst i næringsinvesteringer da Høyre var i regjering, og det er en svak nedgang nå, som næringsministeren også innrømmer. Det spesielle er at statsministeren lot seg ta video av da han viste på en flippover hvor store økninger det var i næringsinvesteringer på Arbeiderpartiets vakt, men det viste seg at de tallene var feil. SSB måtte revidere tallene, så det viste seg at det allikevel var en nedgang.

Poenget er at det ble beskrevet som et bevis på at regjeringens næringspolitikk fungerte. Når næringsinvesteringene da går ned, er ikke det da et bevis på at politikken ikke fungerer?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:22:31]: Det er jeg ikke enig i. Det er naturlig at det svinger opp og ned. Det som er viktig i den tiden vi lever i nå, er å gjøre de riktige grepene. Verden er mer usikker, mer uforutsigbar. Det merker næringslivet godt. Den saken som var i Stortinget for bare kort tid siden, om Melkøya, er et eksempel på hvordan vi ikke burde drive på i Norge om vi ønsker forutsigbarhet for investeringene våre. Den type spørsmål står Arbeiderpartiet klinkende klart på.

Nå setter vi i gang et større arbeid på nettopp konkurransekraft. Det handler om å sikre mer forskning i næringslivet, det handler om å få opp innovasjonstakten, det handler om å sikre at vi har et virkemiddelapparat som er tilpasset der vi er nå. Vi står foran ganske store omstillinger. Det handler om at vi nå bruker penger på KI, på kvanteteknologi, som også har betydning for næringslivet. Vi skal følge opp våre forpliktelser i EU. Alle disse tingene er utrolig viktige for å sikre konkurransekraften og dermed også investeringer framover.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:23:34]: Jeg synes næringsministeren har et utmerket poeng med Melkøya, at vi må ha forutsigbarhet for næringslivet. Man kan ikke endre rammevilkårene eller kontrakter over natten. Der har Høyre, sammen med Arbeiderpartiet, vært veldig tydelig.

Nettopp derfor er det så merkelig at denne regjeringen har valgt å doble eierbeskatningen over natten og holde pressekonferanse om skattesjokk på sjømat og kraft, to veldig viktige næringer. Som næringsministeren også innrømmer, er kraft og nett et stort problem nå for videre verdiskaping. Vi ser investorer og

gründere som forlater landet fordi de mener dette ikke er et konkurransedyktig sted å investere lenger.

Kan det ikke ha en sammenheng at næringsinvesteringer nå går ned, etter nettopp den uforutsigbarheten regjeringen har innført?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:24:35]: Nå vet jeg jo at Høyre har landsmøte til helga, så kanskje man kan få på plass noen nye talepunkt, for det er akkurat de samme tingene jeg har hørt på «repeat» de siste årene fra Høyre. Det er ingen nye løsninger på hva man tenker man burde gjøre, men svartmaling har man blitt ganske flinke til.

Det går bra i norsk økonomi. Det går bra i norsk næringsliv. Vi har et robust næringsliv – heldigvis – som klarer å stå gjennom den stormen vi er i nå, der det som skjer i verden, påvirker de fleste bedrifter i Norge. Det skal vi gjøre sammen.

Vi har nettopp tatt til orde for en skattekommisjon. Det handler igjen om å sikre forutsigbarhet også for næringslivet framover. Vi har en omstillingskommisjon som skal jobbe med hvordan vi skal komme oss gjennom de store omstillingene vi står overfor nå.

En av de store utfordringene er at vi må ha nok folk. Da er det viktig at kunnskapsministeren også er her, for det å få flere til å velge yrkesfag, og at vi får dem gjennom skoleløpet, er utrolig viktig også for norsk konkurransekraft, for vi kommer til å trenge alle de kloke hodene når vi skal utvikle Norge framover.

Presidenten [12:25:43]: Vi går da til spørsmål 15.

Spørsmål 15

Hege Bae Nyholt (R) [12:25:58]: «NRK har skrevet om en far som har bedt om undervisning på samisk for sin sønn i Birkenes kommune i Agder.

Hvor mange elever har bedt om – men ikke fått oppfylt – sin rett til undervisning på samisk, hvor mange klagesaker har statsforvalterne liggende for elever som ikke har fått den undervisninga de har rett på, er statsråden fornøyd med Birkenes kommunes forklaring om at det ikke har vært nok kapasitet hos tilbyderne, og hvis nei, hva vil statsråden gjøre for at samiske barn får sin rettmessige undervisning på eget språk?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:26:30]: Staten har et viktig ansvar for å legge til rette for at den samiske befolkningen kan bevare og utvikle sitt språk og sin kultur. Språkopplæring i samisk er viktig for å sikre utbredelsen av språkene, men også for å bygge identitet, stolthet og kultur blant samiske elever.

Alle samiske barn har en lovfestet, individuell rett til opplæring i samisk i hele landet, både i grunnskolen og i videregående opplæring. Det er skoleeier som har ansvaret for at kravene i opplæringsloven oppfylles, slik at elevene får den opplæringen de har krav på.

Vi har ingen uttømmende oversikt over hvor mange elever som ikke har fått oppfylt sin rett til opplæring i og på samisk. Fra 2025 har Utdanningsdirektoratet bedt statsforvalterne om å melde inn antall klagesaker de behandler som gjelder opplæring i og på samisk i grunnskole og videregående opplæring i sine årlige rapporter.

Årsrapportene for 2025 er tilgjengelige fra 1. mars. Siden fristen ikke har gått ut, er rapporteringen ufullstendig, men vi vet at de åtte embetene som per nå har meldt inn klagesaker i årsrapporten for 2025, har meldt inn til sammen fire klagesaker knyttet til retten til opplæring i og på samisk i grunnskolen og ingen saker for videregående opplæring.

Jeg ser med stor bekymring på mangelen på lærere med samiskspråklig kompetanse i skolen og barnehagen. Det er stor etterspørsel etter lærere med samiskspråklig utdanning, og i dag utdanner vi ikke nok lærere til å møte behovet.

Regjeringen er opptatt av å skape en positiv spiral for rekruttering av lærere med kompetanse i samisk språk og samisk kultur. Vi jobber nå med tiltak i hele utdanningsløpet med en rekke innsatsområder, bl.a. å forbedre informasjonen om rettigheter og muligheter, forbedre tilgangen til barnehagetilbud for samiske barn og gjøre det enklere for elever å velge opplæring i samisk. I tillegg jobber vi for å rekruttere flere studenter og styrke fagmiljøene.

Avslutningsvis vil jeg takke representanten for å reise et viktig spørsmål som fortjener oppmerksomhet. Det er bra at flere partier på Stortinget slutter opp om viktigheten av å løfte arbeidet med å gi samiske barn rettighetene de har krav på.

Hege Bae Nyholt (R) [12:28:49]: Jeg registrerer at statsråden viser til skoleeierens ansvar, men som kunnskapsminister og øverste myndighet på feltet har man et ansvar for å tilrettelegge og sørge for at nivåene under er i stand til å utføre sitt samfunnsoppdrag. Derfor spør jeg igjen: Hvilke tiltak vil statsråden gjøre for å sørge for at opplæringsloven ikke brytes ved at man ikke sørger for undervisning i og på samisk til dem som ber om det?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:29:17]: I tiltakene vi jobber med, ser vi hele utdanningsløpet i sammenheng med en rekke innsatsområder, bl.a. ved å forbedre informasjonen om rettigheter og muligheter, forbedre tilgangen til barnehagetilbud for samiske barn og gjøre

det enklere for elevene å velge opplæring i samisk. I tillegg jobber vi for å rekruttere flere studenter og styrke de fagmiljøene vi har.

Hege Bae Nyholt (R) [12:29:46]: Språk er en hjørnestein i egen kulturforståelse. Nå som vi legger sammen nasjonaldag bak oss, er jeg opptatt av at det ikke bare skal være konfetti og store ord på selve dagen, men at det skal omsettes i faktisk bedring for den samiske kulturen. Der opplever jeg at vi er enige. Barns språkutvikling er mer sårbar jo yngre de er. Det har mye å si om tilbudet er klart til skolestart, eller om man må vente i mange år.

Hva vil statsråden si til de foreldrene og barna som venter på undervisning på sitt hjertespråk?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:30:20]: Til dem vil jeg rette oppmerksomheten mot de tiltakene vi er i full gang med, som jeg sa innledningsvis. Jeg vil legge til at en lovendring i 2023 gjaldt kommuner og fylkeskommuners plikt nettopp til å sørge for at det kan gis f.eks. fjernundervisning dersom det er trygt og pedagogisk forsvarlig. Vi gjør flere grep for å få dette til, vi tar situasjonen på alvor. Vi er opptatt av å få oversikt over situasjonen i Kommune-Norge og i fylkene. Som sagt har vi i registrert fire klagesaker i fjor. Det er en klagesak for mye, men arbeidet fortsetter med full styrke.

Spørsmål 16

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:31:27]: «Fraværet har økt gjennom hele grunnskolen og i videregående skole. Likevel har vi ingen samlet oversikt over fravær i 1. til 9. trinn som gjør det mulig å følge opp de skolene og kommunene som har høyt fravær, eller lære av de som lykkes med forebygge fravær. Nå er endelig Utdanningsdirektoratet i gang med å lage en nasjonal fraværstatistikk.

Vil statsråden sørge for at fraværstatistikken blir utformet og offentliggjort på en måte som gjør det mulig å følge utviklingen på den enkelte skole og i den enkelte kommune?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:31:56]: At skolefraværet i norsk skole fortsetter å øke, er bekymringsverdig. Vi ser tilsvarende utviklingstrekk i Europa også. Kommunen som skoleeier har ansvar for at elever med fravær fra opplæringen følges opp, og skal ha et system for føring av fravær. Jeg legger derfor til grunn at kommunene følger med på fraværet lokalt.

Samtidig er vi på nasjonalt nivå avhengig av bedre oversikt over fraværet i skolen. Derfor vedtok Stortinget etter forslag fra regjeringen i fjor opprettelsen av et indi-

vidregister for grunnskolen. Det muliggjør et nasjonalt fraværregister med oversikt over fravær på alle trinn.

Formålet med dette registeret er å legge til rette for statistikk og forskning som kan gi kunnskap om effekten av ulike tiltak og utviklingen i skolesektoren på nasjonalt nivå. Å følge utviklingen på enkeltskoler og kommuner for å følge dem opp, ligger utenfor formålet med registeret.

Det er likevel klart at grunnskoleregisteret gir nye muligheter til å utvikle statistikk og indikatorer på fravær. Registeret vil gjøre det mulig å produsere og publisere statistikk bl.a. om hvordan elevers fravær utvikler seg gjennom skolegangen, og over tid. På denne måten kan registeret bidra til å gi kommunene god oversikt over det lokale fraværet og mulighet til å se lokale tall og utvikling i en større sammenheng.

Per i dag er det ikke tatt beslutning om hvilke konkrete produkter direktoratet kan eller skal publisere eller utvikle med grunnlag i data fra grunnskoleregisteret. Jeg legger til grunn at direktoratet vil bruke data fra registeret til å utvikle og publisere fraværstatistikk som vil være til nytte for skoleutvikling på både lokalt og nasjonalt nivå.

Utdanningsdirektoratet arbeider nå med å etablere grunnskoleregisteret. Målet er at det kan startes opp med en pilotering neste skoleår. Utvikling av statistikk og hvordan data fra registrene vil bli publisert, må vurderes underveis.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:34:04]: Jeg prøver å forstå hva statsråden sier. Hun viser stadig vekk til hva Utdanningsdirektoratet er i gang med, men det er jo også en politisk vurdering hva man ønsker.

Mitt spørsmål var: Ønsker man at det skal være mulig å ha kunnskap om fraværutviklingen i den enkelte kommune og på den enkelte skole? Da er det jo mulig å lære av de skolene som lykkes. Ta Vollebekk skole i Oslo, som over lang tid har hatt en nærværstrategi, og som har klart å forebygge fravær veldig godt. Fordi vi har kunnskap om fraværstallene deres, er det mulig å sette inn tiltak. Det er litt det samme som spørsmålet om nasjonale prøver – vi har opplevd at vi ikke får svar på hva det er man politisk ønsker. Ønsker man at det nå skal være mulig å kunne følge utviklingen på hver enkelt skole og i hver enkelt kommune, eller skal dette bare være aggregerte tall som gir oss metakunnskap, men ikke kunnskap på bakkenivå?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:34:58]: Ja, det er viktig for oss å få på plass dette registeret. Derfor foreslo regjeringen dette, og heldigvis vedtok Stortinget det i fjor, nemlig å opprette et individregister for grunnskolen. Jeg kan ikke registrere å ha sett at Høyre klarte å få det til i løpet av de åtte årene de styrte. Det som er viktig

med dette registeret, er nettopp å ha en oversikt over fravær på alle trinn, ikke bare 10. trinn og videregående.

Målet med registeret er klart å legge til rette for statistikk og forskning som kan gi kunnskap om mulige tiltak og utvikling i skolesektoren på nasjonalt nivå. Å følge utviklingen på enkeltskoler og kommuner for å følge dem opp, ligger utenfor selve formålet med registeret, men det er helt klart at dette registeret gir nye muligheter til å utvikle statistikk og indikatorer på fravær. Jeg forventer at skoleeierne jobber godt med dette, slik også representanten beskrev i sitt tilleggsspørsmål i stad, og som de allerede gjør flere steder. Det er utrolig viktig i den tiden vi er inne i nå.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:36:07]: Jeg kan minne om at det var Solberg-regjeringen som i 2019 sa at man skulle igangsette arbeidet med å lage en nasjonal fraværsoversikt, men så kom en pandemi, og da var ikke nødvendigvis fravær det man varslet på, for det var veldig få elever på skolen. Så ble det satt på vent i flere år, og nå er vi endelig i gang. Det har tatt usedvanlig lang tid, særlig etter en pandemi som vi vet ville føre til økt fravær, og som har ført til det rundt omkring i Skole-Norge.

Nå følte jeg egentlig at jeg fikk bekreftet det jeg spurte om, nemlig at kunnskapsministeren ikke ønsker at man skal få fraværstall ned på skolenivå og på kommunenivå, men bare nasjonale, aggregerte tall. Det mener jeg er en betydelig svekkelse med hensyn til det behovet vi har for å kunne følge opp fravær. Vi har jo elevundersøkelser hvor vi får vite hvordan mobbetallene er på enkeltskoler og i enkeltkommuner, nettopp fordi vi skal kunne følge opp skolemiljøet til elevene. Det er rart at ikke det samme skal gjelde for fravær.

Bare ett spørsmål: I Oslo skal de jo nå gjøre det, de skal etablere fraværstall for hver enkelt skole og følge utviklingen i hvert trinn. Er det noe statsråden er imot, eller er det noe hun er for at Oslo gjør?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:37:07]: Det er veldig bra at Solberg-regjeringen sa det i 2019, men ingenting skjedde, og det går også an å tenke parallelle løp.

Jeg mener at det som er utrolig viktig, er at vi har en kunnskapsbasert tilnærming til dette: Jeg legger til grunn at det er lokalt man gjør de beste vurderinger knyttet til det fraværet man har – det er en forventning jeg har – og at man da fra kommunens side kan sette inn større ressurser dersom det over tid er bekymringsfulle trekk på den enkelte skole.

Når det er sagt, vil det å lage konkurranselister over mest eller minst fravær i barneskolen og ungdomsskolen i media og på nettsteder etter min mening ikke ha noen effekt på fravær. Er det forskning som viser det

motsatte som representanten kan vise til, imøteser jeg gjerne denne.

Spørsmål 17

Fra representanten Hans Edvard Askjer til justis- og beredskapsministeren:

«Ventetiden hos UDI har økt kraftig: fra 115 dager i 2021 til 315 dager i 2024 og 486 dager i 2025. Regjeringen vil at innvandrere raskere skal komme i jobb, men det forutsetter kapasitet til rask avklaring av hvem som har rett til opphold. Lange ventetider setter mennesker i limbo. De som får opphold, mister verdifull tid i integreringen, mens de som må forlate landet, får måneder av livet kastet bort. Økt kapasitet i saksbehandlingen er derfor helt avgjørende for bedre integrering.

Vil statsråden sikre at UDI, og resten av utlendingsforvaltningen, får nok ressurser til å gi mennesker raske avklaringer når de søker opphold i Norge?»

Presidenten [12:37:57]: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 18

Fra representanten Hanne Beate Stenvaag til justis- og beredskapsministeren:

«I rundskriv G-02/2025 trekkes det frem eksempler hvor hovedregelen skal være påleggelse av tilleggstid for å oppnå permanent oppholdstillatelse, i stedet for utvisning, blant annet i tilfeller der den gjenværende forelderen har blitt norsk borger, men var gitt flyktningstatus forut for sitt erverv av norsk statsborgerskap.

Mener statsråden at forvaltningens praktisering av utlendingsforskriften § 14-1 a samsvarer med lovgivers intensjon?»

Presidenten [12:37:57]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 19

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:38:11]: «Regjeringen har i dag et regelverk hvor sekundærbosetting der flyktninger flytter fra sin første bosettingskommune før fem års botid, kan gi økonomiske konsekvenser for kommunen de flytter til, uten at kommunene selv har noen styringsmulighet over dette.

Kan statsråden redegjøre for hvordan regjeringen vurderer at dette regelverket fungerer i praksis, og om regjeringen ser behovet for en helhetlig gjennomgang som sikrer at kommunene faktisk kan planlegge inte-

greringsarbeidet i stedet for å bli belastet økonomisk av uønsket sekundærbosetting?»

Statsråd Kjersti Stenseng [12:38:50]: De fleste flyktninger blir boende i den kommunen de først blir bosatt i. Rundt 80 pst. bor fortsatt i samme kommune etter fem år. Mange av dem som flytter, gjør det på grunn av arbeid eller utdanning. Dagens regelverk skal bidra til at flyktninger som ikke forsørger seg selv, blir boende i bosettingskommunen.

Ved bosetting mottar kommunen et integreringstilskudd over fem år, og tilskuddet følger flyktningen ved flytting. Tilflyttingskommunen kan i den perioden avslå søknader om økonomisk stønad med henvisning til bosettingskommunen dersom flyttingen ikke er avtalt. Vi har tydeliggjort dette for kommunene. Ifølge en Fafo-rapport fra 2025 ser vi at kommunene som hovedregel avslår forespørsler om avtalt sekundærflytting.

For å redusere uønsket sekundærflytting må bosettingen være mest mulig treffsikker fra starten av. Vi har derfor skjerpet anmodningskriteriene og gitt klare føringer for at muligheter for arbeid og utdanning, levekårsutfordringer, høy innvanderandel og sekundærflytting skal tas hensyn til i bosettingen. Bosettingsarbeidet skjer i tett samarbeid med kommunesektoren, bl.a. gjennom samarbeidsavtalen mellom staten og KS, som skal bidra til forutsigbarhet i planlegging for kommunene.

I tillegg har jeg gitt IMDi i oppdrag å videreutvikle verktøyene vi har for mest mulig data og informasjon, for å styrke koblingen mellom flyktninger, kommuner og arbeidsmarkedsregioner. Det skal bidra til å få en raske overgang til arbeid og motvirke senere flytting.

Jeg har også satt i gang en utredning av det juridiske handlingsrommet for å begrense flytting blant flyktninger. Der skal vi se på om det er adgang til å stille vilkår om selvforsørgelse for å flytte til en annen kommune etter fem år. Vi skal også se på om det er adgang til å nekte flyktninger å flytte til utvalgte kommuner eller områder, for å forhindre opphopning av levekårsutfordringer. Etter at vi får den rapporten, vil regjeringen vurdere hva som er mulig, og hva som er klokt. Det vi gjør, skal være i tråd med nasjonale og folkerettslige forpliktelser.

La meg understreke: Et hovedmål for Arbeiderparti-regjeringen er at folk som kommer hit, skal kunne forsørge seg selv og familien, og at de som kan jobbe, jobber. Det gir trygghet i hverdagen for den enkelte, men ikke minst er det bra for oss som fellesskap.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:41:27]: Takk for svaret fra statsråden. Min hjemkommune, Sarpsborg, har store utfordringer med bosetting og sekundærbosetting. Statsråden nevner i sitt svar at de fleste flyktninger blir boende i den kommunen de blir bosatt

i. Det er ikke tilfellet for f.eks. en kommune som Sarpsborg. Andelen flyktninger i Sarpsborg uten integreringstilskudd er over dobbelt så stor som landsgjennomsnittet. Hele 67 pst. av flyktningene som bor i Sarpsborg, bodde i Nord-Norge i 2017, i en annen kommune. Det er dramatiske tall. Antallet innvandrere har økt med over 132 pst. på bare 15 år. Det klarer ikke kommuner som Sarpsborg å bære lenger.

I alle de årene Arbeiderpartiet har sittet i regjering, har de svart at de skal se på det og vurdere det. Det er ord i stedet for handling. Nå er tålmodigheten slutt. Nå må det komme handling på bordet. Jeg hører statsråden snakke om en juridisk vurdering. Det er vel og bra og et skritt videre, men når vil statsråden komme med tiltak som møter situasjonen til Sarpsborg og andre kommuner?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:42:37]: Jeg har hatt møter med Sarpsborg og pratet med dem en god del om det, og jeg skjønner veldig godt at det er krevende for en kommune når det blir et så stort press på kommunebudsjettet, på sosiale tjenester og på boliger. Det er også derfor vi nå har skjerpet anmodningskriteriene slik at det skal tas hensyn til ved bosetting.

Det er frivillig for kommunene å bosette. De må vurdere hva som er bærekraftig for dem, for å få til god integrering. Det er, som jeg sa i stad, slik at før fem års botid kan kommuner avslå søknader om sosialstønad og henvise tilbake til den første bosettingskommunen.

Jeg er opptatt av at vi skal ta grep når det gjelder både å forebygge og å hindre uønsket sekundærbosetting. Den 1. april får jeg den juridiske vurderingen. Det er en ganske stor inngripen å skulle nekte folk å flytte fra en kommune til en annen. Derfor er jeg opptatt av at det vi gjør, er innenfor både folkeretten og norske lover.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:43:39]: Jeg er glad for at statsråden kommer med en tid. Vi kommer til å være svært utålmodige i etterkant av det.

Vurderingen i Sarpsborg av antallet bosatte er nå null. Det er ikke rom for å sørge for en god integrering med den bosettingspolitikken regjeringen nå foreslår. Jeg er usikker på om statsråden faktisk har forstått alvorret i situasjonen vi er i.

Tilbake til kostnader: Merkostnaden for kommuner som Sarpsborg er helt enorm. Det viser også et regnestykke kommunen har gjort. Det effektiviseres overalt, og det letes i kriker og kroker. De som har flyttet til Sarpsborg, tilhører lavinntektsgruppen, og høy grad av barnefattigdom kommer med på kjøpet. Det medfører betydelige kostnader for kommunen til sosialhjelp, barnevern, barnehage, skole og fritidsaktiviteter, men hvor skal kommunen ta pengene fra? Hvem er det som skal ta regningen regjeringen ikke tar? Er det eldreomsorgen,

er det skolene, er det fritidsaktivitetene, eller er det innbyggerne selv, f.eks. gjennom økte avgifter? Hvordan mener statsråden at kommuner som Sarpsborg skal løse dette?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:44:46]: Jeg opplever – og vi vet – at det er bred støtte her i Stortinget til å ta imot folk på flukt fra krig i Europa. Det er primært ukrainere som skal komme også i 2026. Anmodningen er 13 000, og anslagene viser at det kanskje kan bli flere. Vi vet at når vi nå går inn i det femte året med krig, er presset på både sosiale tjenester, boliger og kommunebudsjett stort, for de har gjort en formidabel innsats med å bosette.

Vi har styrket kommunebudsjettene, både i fjor og i inneværende år. Det skal vi fortsette med. Som jeg sa i stad, er det frivillig for kommunene. Vi har tatt ganske mange grep for å få til mer målrettet og spredt bosetting. Det betyr at færre kan flytte til Sarpsborg og byer som nå opplever opphopning av levekårsutfordringer. Jeg håper at når vi nå får tilbakemelding fra kommunene, får vi også en mer målrettet og spredt bosetting, noe som er hensiktsmessig for å løse de utfordringene vi ser nå.

Spørsmål 20

Bjørn Larsen (FrP) [12:45:57]: «Fremskrittspartiet har foreslått tiltak for at kommuner med dårlige integreringsresultater og få arbeidsmuligheter ikke skal kunne bosette flyktninger.

Kan regjeringen forklare hvordan den vurderer sammenhengen mellom kommunenes integreringskapasitet, arbeidsmarkedet og flyktingenes mulighet for selvforsørgelse, og om regjeringen er villig til å støtte kriterier som sikrer at bosetting kun skjer der det er realistiske muligheter for varig integrering?»

Statsråd Kjersti Stenseng [12:46:24]: Kommunene har gjort en enorm innsats for å bosette og integrere over 100 000 de siste fire årene. De aller fleste vi snakker om, kommer fra Ukraina. Jeg oppfatter, som jeg også sa i stad, at det er bred politisk enighet om at vi skal stille opp for Ukraina, også her hjemme.

De siste årene viser at samarbeidet mellom stat og kommune fungerer godt, og at vi i fellesskap klarer å gi folk en trygg start i Norge. Regjeringens integreringspolitikk er at flyktninger skal bli bosatt styrt, spredt, raskt og treffsikkert. IMDi har klare føringer for bosetting gjennom anmodningskriteriene, som fastsettes årlig av Arbeids- og inkluderingsdepartementet, etter forslag fra Nasjonalt utvalg for bosetting. Utvalget er bredt sammensatt. Det er medlemmer fra KS, kommunene, fylkes-

kommunene, statsforvalterne og direktoratene som er involvert i arbeidet med bosetting av flyktninger.

For å lykkes med integreringen må bosettingen være så treffsikker som mulig. Derfor har jeg skjerpet anmodningskriteriene: Flyktninger skal ha gode muligheter for å få kvalifisering eller arbeid, og det skal legges stor vekt på arbeidsmarkedet i regionen ved valg av kommune for bosetting. Jeg har også bedt om at det i større grad skal tas hensyn til kommuner som har levekårsutfordringer, som har høy innvandrerandel fra før, og som mottar høy grad av sekundærflytting.

På bakgrunn av anmodningskriteriene og etter anbefalinger fra KS og fylkeskommunene er det IMDi som beslutter hvilke kommuner som blir anmodet om å bosette flyktninger. Fylkeskommunene har regional kunnskap og anbefaler antallet flyktninger som bør bosettes i de enkelte kommunene. Dette sikrer bred forankring og god faglig vurdering av hvilke kommuner som bør anmodes om å bosette flyktninger.

Å bosette flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene. Til syvende og sist er det kommunepolitikkerne i den enkelte kommune som bestemmer hvor mange som skal bosettes. Lokale folkevalgte kjenner sin kommune best, og det er kommunen selv som velger hvor i kommunen flyktninger blir bosatt.

Arbeid er det viktigste for selvforsørgelse og god og varig integrering. Derfor har Arbeiderparti-regjeringen tatt flere grep for at flere skal komme raskere i arbeid. Vi styrker arbeidsmarkedstiltakene, vi satser på Nav, og vi går sammen med næringslivet med mål om å inkludere flere unge i arbeid. I tillegg har vi sendt på høring en ny integreringsstønad, med mål om at flere med fluktbakgrunn kommer i jobb. Jeg har også gitt IMDi i oppdrag å videreutvikle de verktøyene vi kan bruke i bosettingsarbeidet, for at det skal bli mer treffsikkert.

Målet er at flere skal bli selvforsørget, og at de blir boende i den kommunen de blir bosatt i.

Bjørn Larsen (FrP) [12:49:17]: Flere og flere kommuner melder om press i boligmarkedet og på tjenester og arbeidsmuligheter og at de i praksis tar imot flere flyktninger enn de har integreringskapasitet til. Statsrådens svar viser jo at man mener at dagens modell ikke gir gode nok mekanismer til å si stopp når kapasiteten er nådd. Statsråden sier også at man ser behovet for tydeligere nasjonale kriterier for å hindre bosetting i kommuner hvor resultatet blir lav sysselsetting, høy trygdebruk og svak integrering over tid.

Mitt spørsmål er: Hvorfor har regjeringen brukt så lang tid på å følge opp problemstillinger Fremskrittspartiet har påpekt over mange år?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:49:59]: Arbeiderpartiet har hele tiden vært opptatt av ikke å ta imot flere i

dette landet enn vi klarer å integrere på en god måte, og å sørge for at vi har en integreringspolitikk som virker. Det er det som er målet – at folk lærer seg språket, og at folk kommer seg raskt i jobb. Vi justerer kursen når vi ser at det er nødvendig.

Som jeg sa i stad: Kommunene har gjort en formidabel innsats etter at krigen i Ukraina brøt ut i 2022. De har tatt imot nær 100 000. Det har fungert på en bra måte, men nå ser vi at presset er stort for enkelte kommuner, og vi ser også at en for lav andel av dem med innvandrerbakgrunn – spesielt flyktninger – er i jobb. Derfor er jeg opptatt av å ta grep. Jeg har også tatt grep, både med integreringsstøtten, med anmodningskriteriene, som er skjerpet, og med arbeidet med å forebygge sekundærflytting. Da lokalpolitikere tok kontakt med meg, tok jeg umiddelbart kontakt tilbake og satte i gang et arbeid for å møte den bekymringen de loftet til meg.

Bjørn Larsen (FrP) [12:51:01]: Statsråden sa at Arbeiderpartiet er imot å ta imot flere flyktninger enn man kan integrere. I 2015 var det Jonas Gahr Støres løfte om en storstilt mottakelse av flyktninger som gjorde at vi fikk flyktningkrisen det året.

Den dårlige kommuneøkonomien er et tema som har vært mye på agendaen over tid. For fattige kommuner med små muligheter til å integrere godt og med et begrenset næringsliv til å kunne sysselsette bosatte flyktninger, kan det være fristende å bosette flyktninger for å spe på et kommunalt budsjett.

Er statsråden bekymret for at mange kan falle for denne fristelsen? Er statsråden fornøyd med de rapporteringskravene man har for når en bosatt flyktning er i aktivitet eller i arbeid?

Statsråd Kjersti Stenseng [12:51:52]: Jeg tror de aller fleste kommuner gjør det de kan for å sørge for at flyktninger som blir bosatt i kommunen, lærer seg språket raskt, blir integrert og kommer seg i jobb. Så vet vi at det er en krevende oppgave, og at folk kommer med ulik bakgrunn. Det er ofte et stort gap mellom den kompetansen arbeidslivet etterspør, og den kompetansen man kommer med til Norge.

Noe jeg har foreslått i forbindelse med den nye integreringsstøtten, og som jeg er opptatt av, er at vi må se på om det er et godt nok samarbeid mellom kommune og stat. Lykkes vi med integrering, språkopplæring og norskopplæring? Kan vi stille tydeligere krav? Det jeg håper at vi oppnår med den nye integreringsstøtten, er at kommunene skal få mulighet til å bruke mer tid på å følge opp aktivitetsplikt og aktivitetsretting – tid de i dag bruker på å avklare ytelser.

Jeg tror vi kan gjøre mer, og som jeg har sagt tidligere: Vi må erkjenne at vi ikke har lyktes godt nok med integreringspolitikken i Norge når så mange står utenfor

arbeidslivet. Det er derfor jeg mener det er nødvendig å ta grep nå.

Spørsmål 21

Amalie Gunnufsen (H) [12:53:03]: «I spørretimen 10. desember 2025 uttalte statsråd Stenseng følgende: 'Jeg har ingen tall som viser at det er vanskeligere å få jobb som nyutdannet nå'. Ved Nord universitet er 4 pst. av kandidatene arbeidsledige, dette er dobbelt så mange som i 2024. Ved NTNU var 2 pst. av kandidatene arbeidssøkende i 2022. Tallet for 2025 er 4 pst. Ved Universitet i Agder er arbeidsledigheten hos kandidatene som gikk ut i 2025 10,6 pst.

Er statsråden enig i påstanden fra 10. desember 2025?»

Statsråd Kjersti Stenseng [12:53:45]: Sysselsettingen og arbeidsledigheten blant unge varierer mye over konjunkturer, og det ser vi også nå. Arbeidsledigheten blant dem som er under 25 år, har økt de siste tre årene. Arbeidskraftundersøkelsen viser at ungdomsledigheten har økt fra 10 pst. i 2022 til 14 pst. i desember 2025. Den statistikken viser likevel ingen ytterligere økning i det siste halve året. Heller ikke Navs statistikk viser at det har vært noen økning gjennom de siste tolv månedene.

Den økte ungdomsledigheten etter 2022 skyldes særlig tre forhold. Etterspørselen etter arbeidskraft har blitt mer avdempet siden oppsvingen i kjølvannet av koronakrisen. Når bedriftene blir mer forsiktige med å ansette, øker gjerne kravet til erfaring. Det rammer også nyutdannede. I samme periode har vi også sett noen tegn til dårligere samsvar mellom den kompetansen arbeidslivet etterspør, og den kompetansen arbeidssøkere har. Den «mismatch»-problematikken møter også unge. Utdanningsvalg kan få ekstra stor betydning i slike perioder. Det har blitt flere unge som ønsker seg jobb, og som søker jobb, og flere unge har også kommet i jobb.

Etter 2021 har sysselsettingen blant unge vært høy. Arbeidskraftundersøkelsen har faktisk aldri tidligere målt like høy sysselsetting i ungdomsgruppen som i årene 2022–2025. Overgangen fra utdanning til jobb kan være krevende og er trolig mer krevende nå enn den var under oppgangskonjunkturen rett i etterkant av koronakrisen. Jeg har likevel ikke klare holdepunkter for å si at det nå er mer krevende enn i en normalsituasjon. Den såkalte Kandidatundersøkelsen har kartlagt overgang fra utdanning til arbeid hvert år siden 1972, og resultatene for dem som er uteksaminert våren 2025, kommer i vår.

Uansett er det ingen tvil om at utdanning lønner seg. Arbeidsledigheten er klart lavere for dem med ut-

danning enn for dem som ikke har utdanning. Den samme kandidatundersøkelsen viser også i en fersk studie at nesten ni av ti nyutdannede masterstudenter finner en relevant jobb innen seks måneder, men det er uheldig at unge som vil og kan jobbe, ikke får muligheten til det. Regjeringen har derfor en sterk satsing som er særskilt rettet mot ungdomsgruppen, og som først og fremst favner dem som står litt lenger unna arbeidslivet. Så er det viktig at nyutdannede orienterer seg bredt. Den første jobben er sjelden drømmejobben, men vi vet at det å komme i arbeid er et veldig viktig skritt på veien.

Amalie Gunnufsen (H) [12:56:27]: Jeg er glad for at statsråden tar dette på alvor. Jeg har lyst til å gå litt tilbake til uttalelsen som kom i spørretimen 10. desember 2025, som var at man ikke hadde noen tall som viste at det er vanskeligere å få jobb som nyutdannet nå. Jeg refererer da til tre kandidatundersøkelser. Den ene, fra NTNU, hadde på dette tidspunktet kommet. Det har nå kommet to til – fra Universitetet i Agder og Nord universitet. De kom tidlig i januar. I UiAs står det i klartekst at i tillegg til at man har relativt høy ledighet blant de uteksaminerte kandidatene fra 2025, er arbeidsmarkedet merkbart tøffere for nyutdannede enn tidligere. Ved Nord universitet sier man at et mindretall av kandidatene har det noe tyngre på arbeidsmarkedet enn i 2024. Ved NTNU sier man at andelen jobbsøkere også er høyere i 2025 enn i både 2019 og 2022, noe som tyder på at flere møter utfordringer i overgangen til arbeidslivet.

Statsråd Kjersti Stenseng [12:57:30]: Ja, jeg sa at jeg ikke hadde tall som viste at det var vanskeligere å få jobb som nyutdannet. Så sa jeg samtidig at ledigheten blant unge hadde økt, og at den var høyere enn snittet de siste 15 årene. Jeg er like opptatt som representanten av å se på om det er vanskeligere nå for dem som er nyutdannet, å komme inn i arbeidslivet. Vi vet at arbeidstilbudet er større. Det er flere som vil inn, og det er flere som vil jobbe. Det er bra, men jeg er også veldig opptatt av at folk som tar en utdanning og som trengs i arbeidslivet, skal få den nødvendige erfaringen man får når man får en jobb.

Jeg venter også spent på kandidatundersøkelsen til NIFU, Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning, som kommer nå i mars og april, der vi får vite litt mer om situasjonen for nyutdannede. De siste tallene vi har, er fra 2023, så de sier ikke nok nå. I likhet med representanten vil jeg følge nøye med på det, for å se hvordan vi kan sørge for at folk som har utdanning, kommer seg raskere inn i jobb.

Amalie Gunnufsen (H) [12:58:40]: Jeg tror vi begge er enig i at det kan gi langvarige negative effekter for unge og en negativ start på arbeidslivet dersom det tar

lang tid å få sin første jobb, enten man er nyutdannet eller har fått fagbrev. Det er helt klart at unge rammes hardest når man er i en sånn konjunktur, og til dels en lavkonjunktur, som det man har hatt i Norge nå. Derfor er det ekstra interessant å spørre partiet som gikk til valg på trygghet for framtiden, og som har et partiprogram som heter «trygghet for morgendagen, tro på framtiden»: Hvordan ser statsråden for seg å møte den økte ungdomsledigheten?

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kjersti Stenseng [12:59:28]: At unge søker seg til arbeid, viser at de vil delta i arbeidsmarkedet, og det er veldig positivt. Vi ser at de fleste ikke er ledige veldig lenge. Blant de unge er det også veldig mange som kombinerer ledighet med utdanning. Jeg er bekymret for ungdomsledigheten, og som jeg har sagt tidligere, er jeg mest bekymret for dem som står lenger unna arbeidslivet. Der vet vi at veien inn er lengre.

Det er mye som går godt i Norge, og vi ser at det har kommet mange nye jobber. Det er høy verdiskaping. Det beste vi kan gjøre, er å styre trygt, slik at vi sørger for at vi klarer å holde etterspørselen etter arbeidskraft, holde ledigheten lav og sysselsettingen høy. Vi skal se særskilt på hvilke tiltak som er nødvendig for å sørge for at våre unge får nødvendig utdanning og blir kvalifisert til den arbeidskraften arbeidslivet etterspør.

Spørsmål 22

Erling Sande (Sp) [13:00:42]: Fyrst av alt: Gratulerer med dagen til statsråden!

«Ein fersk rapport frå Menon Economics peikar på språkbarrierar som ei særleg utbreidd utfordring for utanlandske forskarar. Dette var ei av årsakene til at Senterpartiet i regjering innførte krav om norsk språkopplæring for utanlandske stipendiatar og postdoktorar. Dette set statsråden si avgjerd om å skrote kravet i 2025 i eit negativt lys. Til Khrono seier statsråden at ho no ønskjer å behalde fleire av desse forskarane i Noreg.

Erkjenner derfor statsråden at det var feil å fjerne språkkravet, og vil ho dermed gjeninnføre det?»

Statsråd Sigrun Aasland [13:01:25]: Takk for spørsmålet og takk for gratulasjon fra representanten!

Det korte svaret på spørsmålet er nei. Jeg mener det var helt riktig å fjerne språkkravet, som ga for lite norskopplæring til å skrive akademiske artikler, under vise og jobbe ved norske forskningsinstitusjoner, men som tvert imot var en barriere for mange fremragende forskningsmiljøer i Norge som ønsket å tiltrekke seg internasjonal arbeidskraft. Mange utenlandske forskere

opplever små fagmiljøer og begrensede karrieremuligheter, og dette gjør det vanskelig å se for seg langsiktig karriere i Norge. Lønn og utfordringer med sosial og familiær integrering trekkes også fram som sentrale faktorer som påvirker trivsel og tilknytning. Samtidig tror jeg representanten og jeg er enige om at norsk arbeidskultur, høy grad av tillit, velferdsordninger og nærhet til natur også er viktige årsaker til at mange ønsker å bli i landet. Det skal være gode muligheter for norskopplæring for alle som ønsker seg det.

I litteraturgjennomgangen fra Menon finner de at mobile forskere gjerne tiltrekkes av sterke forskningsmiljøer, god infrastruktur og muligheter for samarbeid med anerkjente kollegaer. Land som kan tilby slike forhold, vil derfor naturlig tiltrekke seg internasjonale talenter. Diskusjonen om innføring av obligatorisk norskopplæring viste at det var nettopp de mest attraktive og internasjonalt rettede forskningsmiljøene våre som ville ha blitt hardest rammet av et obligatorisk krav.

Mange opplever norske språkkrav som restriktive, og peker på behovet for mer tilgjengelige språkkurs samt økt bruk av engelsk som arbeidsspråk i enkelte miljøer. Det kommer særlig fram i undersøkelsen gjennom fritekstsvarene. Jeg mener derfor vi må se på andre måter å sørge for at denne gruppen lærer seg språk på enn å regulere dette gjennom krav.

Jeg vil legge til at jeg allerede er i gang med flere tiltak for å gjøre oss enda mer attraktive for viktige internasjonale samarbeidspartnere i norsk forskning. Vi har nå rekruttert 27 dyktige forskere til Norge gjennom den nye ordningen vi etablerte for å fasilitere at norske forskningsmiljøer kan hente internasjonale forskere til sine miljøer. Vi arbeider sammen med Justisdepartementet og Arbeidsdepartementet for å fjerne barrierer for f.eks. doktorgradsstudenter og stipendiater som ønsker å bli i Norge etter avsluttet doktorgrad.

Erling Sande (Sp) [13:03:51]: Eg lytta nøyte på svaret, men spørsmålet handla nettopp om språk og dei påviste språkbarrierane. Det er sjølvsagt flott at departementet gjer innsats på mange forskjellige punkt, men mitt spørsmål var knytt til språk. Eg opplever at ein anerkjenner problemet, og då gjev det lite meining å fjerne eit tiltak som ikkje eingong fekk tid til å verke, for å sjå om det gav resultat på dette området. Realiteten er no at andelen doktorgradar avlagd av utanlandske statsborgarar utgjer eit solid fleirtal i viktige fagområde som teknologi, matematikk og naturvitskap. Totalt for alle fag står utanlandske forskarar for omtrent halvparten av dei avlagde doktorgradane. Halvparten av desse igjen forsvinn då ut av landet.

Det handlar om kva plass norsk som språk faktisk skal ha som fagspråk i academia. Det er ei viktig nasjo-

nal interesse at det står sterkt, så kva grep retta mot språk er det statsråden tek, viss ho ikkje vil gjeninnføre dette tiltaket?

Statsråd Sigrun Aasland [13:04:59]: Jeg er helt enig med representanten i verdien og betydningen av godt norsk fagspråk i våre akademiske institusjoner. Vi har en liste på 24 tiltak i vår handlingsplan, som vi laget sammen, for å styrke norsk språk i academia. Språkkravet det siktes til her, er et av dem. Det at det finnes et tiltak knyttet til et problem, betyr ikke at tiltaket er et godt tiltak. Dette kravet var i ferd med å redusere adgangen til dyktige internasjonale forskere, som bl.a. Moser-forskerne i Trondheim hadde stort behov for og ønske om å rekruttere. Våre flinkeste forskningsmiljøer pekte på det som en barriere.

Vi skal jobbe med norskopplæring av forskere, de skal ha gode tilbud og muligheter for å lære norsk, men 15 studiepoeng som et absolutt krav dro ressurser ut av viktig forskningsarbeid, og det gjorde det mindre attraktivt å komme til Norge og forsøke å jobbe i norske forskningsmiljøer, for så å vurdere om gode arbeidsforhold, spennende forskningsmiljøer og gode omgivelser er noe som gjør at man ønsker å bli.

Erling Sande (Sp) [13:06:05]: Eg er for så vidt glad for at det blir vist til den handlingsplanen for norsk fagspråk som blei lagt fram då Senterpartiet sat i regjering. Den slår jo fast at det vil vere eit kulturelt tap og eit demokratisk problem viss vi mistar det norske fagspråket. Det er store utfordringar knytt til å gje ut fag- og pensumbøker på norsk, og bokalet har vore fallande i mange år. Vi veit òg at stadig fleire fag no berre har engelskspråkleg pensumalternativ.

Statsråden skrotar ved fyrste anledning eit krav som iallfall kunne ha medverka til å styrkje posisjonen til norsk som fagspråk i academia. Difor lurar eg på om statsråden i det heile teke er bekymra for at engelskspråkleg pensum er i ferd med å erstatte norsk fag- og pensumlitteratur i academia.

Statsråd Sigrun Aasland [13:07:00]: Jeg er enig i at det trengs politikk for å ivareta norsk fagspråk i academia. Heldigvis er det mange gode tiltak i den handlingsplanen vi sammen utviklet, som jeg også følger opp. Det handler om å utvikle norske fagtermer, det handler om å stille krav om at man skal undervise på norsk på norske universiteter og høyskoler, og det handler også om krav til norskferdigheter i både studier og forskning.

Dette konkrete tiltaket hadde så store nedsider med hensyn til å få inn nødvendige, viktige, dyktige forskningsmiljøer. Blant våre beste forskere er det 30 nasjonaliteter som jobber, og det er veldig ofte ikke et langsiktig mål at disse forskerne skal bli værende i Norge.

Ofte handler det om å knytte seg til viktige internasjonale nettverk og ha besøkende forskere i Norge. Dette tiltaket har jeg ikke tenkt å reversere.

Spørsmål 23

Presidenten [13:07:58]: Dette spørsmålet, fra representanten Carl-Henrik Myrseth Moltumyr til forsknings- og høyere utdanningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Monica Molvær.

Monica Molvær (H) [13:08:13]: Gratulerer med dagen til statsråden!

«I 2024 gikk forskningsinnsatsen i Norge ned for første gang på flere tiår, og rapporter fra Forskningsrådet viser at universiteter og høyskoler nå må kutte i forskning av økonomiske årsaker. Det er en alvorlig utvikling.

Hvordan vurderer statsråden regjeringens ansvar for denne utviklingen, og hvilke konkrete grep vil regjeringen ta for å snu den, slik at norsk forskning, konkurransekraft og beredskap styrkes?»

Statsråd Sigrun Aasland [13:08:47]: Takk for spørsmålet og gratulasjonen! Når man leser statistikk, er det viktig å gå langt og tilstrekkelig langt tilbake i tid og se på de lange linjene. Universitetene og høyskolene fikk økte bevilgninger i 2020 for å utvide kapasiteten i en periode hvor koronapandemien førte til stor arbeidsledighet. Det var en forutsetning for de tilleggsbevilgningene at de skulle reduseres igjen når konjunktursituasjonen ble normalisert. Det er derfor helt som forventet at når disse tiltakene fases ut, går også bevilgningene ned.

Over tid har Norge hatt høy og svakt stigende offentlig finansiering av forskning, og vi trenger ikke gå mer enn ti år tilbake for å se den utviklingen.

Norge har sterk offentlig forskningsinnsats sammenlignet med andre land. Det er avgjørende viktig for vår konkurransekraft og vår trygghet at vi investerer i kunnskap og teknologi, og derfor har også Arbeiderparti-regjeringen det siste året lansert flere store forskningsinnsatser der vi prioriterer midler til områder der vi vet det er stort behov for ny kunnskap og ny teknologi, og som har et stort potensial for Norge.

Finansiering av forskningen skal være og har vært stabil. Vi har som mål at den offentlige forskningsinnsatsen skal utgjøre 1 pst. av BNP og den private 2 pst. Utiktene for det økonomiske handlingsrommet framover gjør det usannsynlig at man de neste tiårene vil se en betydelig vekst i forskningsbevilgningene fra offentlig sektor. Både for regjeringen og for det offentlige forskningsmiljøet blir det en hovedoppgave framover å utnytte

ressursene bedre for å sikre verdiskaping, trygghet og velferd, og det gjelder på alle samfunnsområder.

Vi ligger altså høyt, og der vi ligger lavt, er på private aktørers finansiering av forskning. Næringslivets investeringer i forsknings- og utviklingsarbeid gikk ned i 2024, ikke fra et ekstraordinært høyt nivå under pandemien, men fra et for lavt nivå. Det er et dårlig tegn i en tid med store teknologiendringer, sikkerhetspolitisk uro og presserende behov for å omstille økonomien. Derfor er en av regjeringens viktigste prioriteringer i forskningspolitikken å styrke konkurransekraften i næringslivet, å styrke samarbeidet mellom næringslivet og forskningsmiljøene våre, og å styrke næringslivets egne investeringer i forskning og utvikling.

I statsbudsjettet for 2026 har vi derfor gjort betydelige omprioriteringer for å styrke forskningssatsingen på kvanteteknologi og dype framvoksende teknologier og lagt opp til et tettere og sterkere samarbeid med næringslivet i disse satsingene. Vi kommer framover til å fortsette å målrette satsinger på viktige områder og arbeide for å styrke samhandlingen i forskningssystemet og næringslivets investeringer i forskning.

Jeg er veldig glad for at det den siste tiden har kommet flere initiativer fra norsk næringsliv som nettopp svarer på denne invitasjonen, og der norske næringsaktører forplikter seg til å være med og finansiere stor og viktig forskning innen livsvitenskap, kvanteteknologi og kunstig intelligens.

Monica Molvær (H) [13:11:50]: Takk for svaret. Her rettes fingeren nok en gang mot næringslivet, samtidig som regjeringen fører en skattepolitikk som gjør at næringslivet ikke har anledning til å bidra like mye som tidligere. Rapporten er tydelig. Det er reell nedbygging av norsk kunnskap, og den samlede forskningsinnsatsen går ned. Antallet forskere har falt, og handlingsrommet svekkes i hele sektoren. Andre land satser, mens Norge seiler akterut. Dette er en alvorlig utvikling og burde bekymre statsråden like mye som meg, uten en konjunkturforklaring.

Når vi ser den største nedgangen på flere tiår, mener statsråden virkelig at dagens kurs faktisk er god nok?

Statsråd Sigrun Aasland [13:12:31]: Først vil jeg si at vi ikke peker på næringslivet. Vi har invitert næringslivet til å delta mer i det som er fremragende, viktig og god norsk forskning. Jeg er også veldig glad for at næringslivet i stor grad har svart på invitasjonen. I går ble det inngått en avtale mellom Oslo universitetssykehus, SINTEF, Universitetet i Oslo og en stor farmasøytisk bedrift i Norden. Det er et viktig initiativ for å fremme konkurransekraft og styrke samhandlingen mellom næringsliv og forskning, og jeg er veldig glad for at det skjer.

Over tid har norske forskningsbevilgninger vært eksepsjonelt stabile. De ligger på et høyt nivå sammenlignet med andre land. Vi skal opprettholde en solid finansiering av forskning i Norge, men vi må, bl.a. fordi vi har et begrenset antall mennesker i dette landet, prioritere innsatsen også innenfor forskning.

Monica Molvær (H) [13:13:30]: Takk for svaret. Det har ligget solid høyt, men på Arbeiderpartiets vakt har dette gått ned. De to siste ukene har jeg møtt flere norske forskningsmiljøer i både Brussel og Paris, og de er alvorlig bekymret. Europa har en storsatsing på forskning for å møte en usikker framtid. Frankrike har en egen institusjon med mål om digital suverenitet gjennom forskning og innovasjon. OECD rapporterer hvordan økende geopolitiske spenninger og sikkerhet rundt kritisk teknologi endrer måten land utformer politikken og forskningen sin på. Antallet som forsker på sikkerhet, har eksplodert fra 12 land i 2018 til 41 i 2025. OECD viser til behov for målrettede tiltak som beskytter nasjonens interesse. Andre land i Europa satser alt, men Norge går baklengs inn i framtiden.

Når tallene er så tydelige, hvordan kan regjeringen forklare at Norge går i stikk motsatt retning av Europa, og gjør ikke dette oss mer sårbare?

Statsråd Sigrun Aasland [13:14:26]: Norge går helt i takt med resten av Europa når det gjelder å svare på de store geopolitiske utfordringene vi nå står i, og hva de betyr for forskningspolitikken. Derfor har vi satt av 1 mrd. kr til forskning på Polhavet, der naturendringer påvirker handelsruter, geopolitikk og maktbalanse, og der veldig mange europeiske land ønsker å samarbeide med oss om viktig polarforskning.

Derfor har vi også lansert et helt nytt program på 750 mill. kr. Det skal gå over fem år og gjelder forskning på kvanteteknologi. Der skal næringslivet være i førerretet og i tett samarbeid med våre forskningsmiljøer. Om et par uker har vi invitert med både næringsliv og akademia til en veldig spennende studietur til København, og vi har inngått et nordisk samarbeid om viktig forskning.

Vi jobber godt når det gjelder både digital suverenitet og med å prioritere forskningsinnsatsen i lys av dagens sikkerhetssituasjon, og det kommer vi til å fortsette med.

Spørsmål 24

Liv Gustavsen (FrP) [13:15:43]: «Vi har i teorien et sterkt og tydelig rammeverk for barns rett til å bli hørt. Barns medvirkning er lovfestet. Det er bred politisk enighet om at barn skal høres i saker som angår dem. Likevel forteller barn i barnevernsinstitusjoner noe an-

net når man faktisk snakker med dem. De beskriver en hverdag der de formelt blir involvert, men hvor de ikke opplever at deres meninger får reell betydning.

Er statsråden komfortabel med at barn som allerede har begrensede rettigheter i hverdagen, mister sin rett til å bli hørt når det betyr mest?»

Statsråd Lene Vågslid [13:16:31]: Takk for eit godt og viktig spørsmål.

Barn har ein grunnleggjande rett til å bli høyrd og til å medverke i alle forhold som gjeld dei. Det er barnet som er hovudpersonen i ei barnevernssak, og barnets syn er sentralt i vurderinga av barnets beste.

Som representanten viser til, er dette tydeleg slått fast i barnevernsloven, og det gjeld òg fullt ut for barn i barnevernsinstitusjon. Barn har rett til tilstrekkeleg og tilpassa informasjon, til fritt å gje uttrykk for meiningane sine og til å bli lytta til. Barnets syn skal vektleggjast i samsvar, naturleg nok, med barnets alder og mognad. Samtidig er det viktig å vere ærleg på at medverknad ikkje alltid betyr at eit barn får viljen sin. Slik er det for alle barn – for oss som er foreldre òg. I mange saker vil det vere nødvendig å setje grenser og ta val som barnet kan vere ueinig i, for å ivareta både omsorga for og utviklinga til barnet og ikkje minst for å kunne beskytte barnet. I slike situasjonar er det heilt avgjerande med god dialog med barnet om kvifor deira syn eller meining ikkje blei følgd.

Regjeringa har dei siste åra teke fleire grep for å styrkje barns reelle moglegheit til medverknad i barnevernssaker. Frå den 1. januar 2024 tredde ei ny medverknadsforskrift i kraft, med tydelege krav til korleis barnevernet skal ivareta barns medverknad i alle fasar av saka. Frå 1. januar i år har Bufdir òg oppdatert sitt rundskriv, som gjev rettleiing om barns rettar og medverknad på institusjon.

Det er òg viktig å seie at barn kan klage. Dei kan klage til statsforvaltaren om forhold på institusjonen, f.eks. om dei opplever manglande medverknad, som representanten tek opp. Ein oppretta i 2022 ein klageportal på nettstaden til statsforvaltarane, der målet er å gjere det enklare for barn å vende seg.

I 2023 blei det innført nye forskrifter om ansvaret barnevernstenestene har for å følgje opp barn i institusjon, og om statsforvaltarens tilsyn med barn i institusjon. Reglane skal bidra til auka medverknad og auka rettstryggleik for barn, og det er bl.a. reglar om tilsynsamtaler med barn.

Liv Gustavsen (FrP) [13:19:10]: Som statsråden vet, er jeg veldig opptatt av at alle barn, og særlig barn i institusjon, skal bli sett og hørt. Statsrådens tidligere partileder, Gro Harlem Brundtland, var en som tok fram

dette med nabokjerringa, og det handler om å bli sett og hørt.

Jeg kan gi et konkret eksempel, og det er selvfølgelig anonymisert. En ungdom, la oss kalle henne Emilie, oppleves som krevende av ansatte og er derfor underlagt omfattende begrensninger i hverdagen, bl.a. manglende mulighet til å forlate institusjonen. Dagen før et varslet tilsyn får hun imidlertid beskjed om at hun kan få tre timers fritid og gå på kjøpesenter, nettopp i det tidsrommet tilsynet er til stede.

Mener statsråden dette er en tilfeldig praksis, eller er statsråden bekymret for at institusjoner aktivt legger til rette for at barn som er kritiske, sårbare eller krevende, ikke er til stede når tilsynet skal snakke med dem?

Statsråd Lene Vågslid [13:20:18]: Eg er svært oppteken av at dei rettane barn har i tråd med barnevernsloven, blir følgde. Eg er òg veldig oppteken av at me lyttar til dei klagene som kjem frå barn. Eg har òg høyrdd om eksempel der barn har opplevd det representanten tek opp, og der ein meiner reglar for medverknad ikkje er blitt følgde. Difor er eg veldig glad for at når me går inn og ser på tal frå bl.a. Helsetilsynet, viser det at om lag 2 000 barn fekk tilbod om samtale ved tilsyn i 2024, og 900 av dei ønskte å snakke. Det er heilt grunnleggjande for meg at me sikrar at ungar som skal ha ein barnevernsinstitusjon som heimen sin, blir godt ivaretekne òg når det gjeld eigen medverknad, samtidig som eg held fast på at me for å beskytte ungane òg må kunne setje grenser og ha avgrensingar dei sjølv av og til vil vere ueinige i.

Liv Gustavsen (FrP) [13:21:21]: Jeg er imidlertid kjent med opplysninger fra barn i institusjoner som opplever at det ikke nytter å ta opp forhold med statsforvalteren, og at enkelte frykter negative konsekvenser dersom de sier fra.

I en institusjon hvor barn er i et avhengighetsforhold til ansatte, kan det være krevende å gi uttrykk for slike bekymringer hvis man er 13–14 år. Har statsråden grunnlag for å si at barns nei til samtaler, som hun henviste til, er uttrykk for et reelt og fritt valg? Hvilke undersøkelser eller kontrollmekanismer finnes for å avdekke om frykt for represalier eller utilbørlig påvirkning fra ansatte påvirker barns valg om ikke å snakke med statsforvalteren eller andre tilsynsbesøkende?

Statsråd Lene Vågslid [13:22:20]: Generelt blir barn i barnevernsinstitusjon høyrde, men det er naturleg nok ikkje slik at ein alltid får det ein ynskjer. Eg er òg sjølv veldig engasjert i å sikre at institusjonane våre klarer å ta betre vare på barn, særleg barn som er utsette for kriminalitet eller sjølv har vore involverte i kriminalitet. Det vil vere nokre av dei tiltaka me kjem med no, som handlar om å beskytte barna mot anten å skade seg sjølv eller andre, der barna vil vere ueinige. Eg opplever at Framstegspartiet i stor grad har både støtta og etterspurt at me sikrar at institusjonane har betre verktøy for å beskytte ungane. Då vil det i nokre situasjonar vere i strid med det barnet sjølv ynskjer. Eit eksempel: Viss vi veit at eit barn er i kontakt med eit kriminelt nettverk, kan det vere at institusjonen vurderer det som riktig f.eks. å låse ei dør, sjølv om barnet kan vere ueinig i det. Det er den vanskelege balansegangen tilsette i barnevernsinstitusjonar står i.

Spørsmål 25

Fra representanten Tor André Johnsen til landbruks- og matministeren:

«I stedet for å stå opp for norsk landbruk har landbruks- og matministeren valgt det motsatte. Av en eller annen merkelig grunn har statsråden valgt å svikte norske bønder og norsk løkproduksjon bare for å tilfredsstille utenriksminister Barth Eide og EU.

Er statsråden fornøyd med å ha sviktet norske løkprodusenter, forstår statsråden at vedtaket om å innlemme EU-kravet nå påfører løkprodusentene tap på flere millioner kroner og at flere nå vil slutte med løk, og vil statsråden sørge for en erstatningsordning før jordbruksoppkjøret?»

Presidenten [13:23:21]: Dette spørsmålet er trukket.

Da er den ordinære spørretimen avsluttet.

Sak nr. 3 [13:23:25]

Referat

Presidenten [13:23:27]: Det foreligger ikke referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.24.

